



# ΑΣΙ Χώρος

Κείμενα Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Ανάπτυξης

2016

26



Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας

Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης

---

Επιστημονικό Περιοδικό

αιχλώρος

---

Διεύθυνση:  
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας  
Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας  
και Περιφερειακής Ανάπτυξης  
Περιοδικό ΑΕΙΧΩΡΟΣ  
Πεδίον Άρεως, 383 34 ΒΟΛΟΣ  
<http://www.aeihoros.gr>, e-mail: [aeihoros@prd.uth.gr](mailto:aeihoros@prd.uth.gr)  
τηλ.: 24210 – 74486

---

Επιμέλεια έκδοσης: Εύη Κολοβού  
Λαγού: Παναγιώτης Μανέτος  
Σχεδιασμός εξωφύλλου: Γιώργος Παρασκευάς-Παναγιώτης Μανέτος

	<b>Ασπρογέρακας, Ε.</b>	4
Προσεγγίσεις ολοκληρωμένων αστικών παρεμβάσεων στην Ελλάδα: Εργαλεία και στοιχεία διακυβέρνησης.		
	<b>Παπαγεωργίου, Μ.</b>	37
Θεωρίες, αρχές και πρότυπα χωρικού σχεδιασμού της τουριστικής δραστηριότητας: Η ελληνική εμπειρία και πρακτική		
	<b>Ουρεΐλιδου, Ε.</b>	67
Προγραμματισμός πολιτιστικής και κοινωνικής ενεργοποίησης των αστικών ελεύθερων χώρων: Η περίπτωση του Δυτικού Τείχους Θεσσαλονίκης.		
	<b>Ανέστης Γουργιώτης, Α., Τσιλιμίγκας, Γ.</b>	103
Μια νέα προσέγγιση για το χωροταξικό σχεδιασμό στην Ελλάδα.		
	<b>Παναγιωτίδου Μ., Κοντοπούλου Ε., Βαλεριάνου, Κ.</b>	123
Προσεγγίζοντας τις πολιτικές για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας		
	<b>Χιόνης Δ., Εξάρκου, Τ.</b>	150
Η κομματική ένταξη των έργων στο ΠΕΠ Αν. Μακεδονίας και Θράκης, κατά την περίοδο του Γ΄ ΚΠΣ, ως Μελέτη Περίπτωσης.		
	<b>Δρακάκη, Ε.</b>	177
Η χωρική ρύθμιση της οικονομικής και περιφερειακής ανάπτυξης στην Ελλάδα από το Μάαστριχτ» ως την κρίση: Μία κριτική επισκόπηση της ελληνικής πολιτικής χωροταξίας.		
	<b>ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ</b>	
	<b>Χαϊνταρλής Μ.</b>	201
Η Διοίκηση του Περιβάλλοντος και η εξέλιξη της μέσα στο χρόνο.		

## **Η κομματική ένταξη των έργων στο ΠΕΠ Αν. Μακεδονίας και Θράκης, κατά την περίοδο του Γ' ΚΠΣ, ως Μελέτη Περίπτωσης**

### **Διονύσιος Χιόνης**

Καθηγητής, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

### **Τρύφων Εξάρχου**

Υπ. Διδάκτωρ, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

### **Περίληψη**

Με τη μέθοδο της μελέτης περίπτωσης ερευνάται (για πρώτη φορά στην Ελλάδα), η κομματική ένταξη των έργων των ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού, (Νομαρχίες και Δήμους), στο ΠΕΠ της Περιφέρειας Αν. Μακεδονίας και Θράκης. Η αφορμή δόθηκε από την βιβλιογραφική επισκόπηση και τις αναφορές κάποιων ερευνητών σχετικά με τον τρόπο ένταξης των έργων στα ΕΠ. Στις τρεις τετραετίες (1998-2002, 2002-2006 και 2006-2010), εκλογής Νομαρχών και Δημάρχων, υλοποιήθηκε το Γ' ΚΠΣ (2000-2010) και εντάχθηκαν όλα τα έργα των ΟΤΑ σύμφωνα με τις προσκλήσεις που εξέδιδε η Διαχειριστική Αρχή της Περιφέρειας και μετά την τελική υπογραφή του περιφερειάρχη (Γ. Γραμματέα της Περιφέρειας), που ήταν διορισμένος από την εκάστοτε κυβέρνηση. Η καινοτομία και η μοναδικότητα της έρευνας αυτής έγκειται στο γεγονός ότι, είχαμε σε όλη την περίοδο του Γ' ΚΠΣ, Καποδιστριακούς Δήμους και ίσα χρονικά διαστήματα Γ. Γραμματέα Περιφέρειας με δυο κόμματα εξουσίας στην κυβέρνηση. Έτσι δημιουργήθηκε μια βάση δεδομένων (Access) από πρωτογενή στοιχεία του ΟΠΣ (φιλτραρισμένα ανά Δήμο ή Νομαρχία), τα οποία επεξεργαστήκαμε και καταλήξαμε στους πίνακες που με μια ματιά μπορεί να διαπιστωθεί, κατ' αρχάς, η κομματική ένταξη των έργων στο Γ' ΚΠΣ.

**Λέξεις κλειδιά**

Ένταξη έργων, Κόμμα υποστήριξης, Νομάρχης, Δήμαρχος, Γ. Γραμματέας Περιφέρειας, Γ' ΚΠΣ.

***The political parties' affiliations with the ROP of Eastern Macedonia & Thrace projects' accession during the CSF period as a case study*****Abstract**

*For the first time in Greece, the political parties' affiliations with ROP projects of A & B grade local government organisations (prefectures and municipalities) in the Region of Eastern Macedonia and Thrace, are investigated, using the case study method.*

*The motivation was given by the bibliographic overview along with the reports from a number of researchers regarding the OP projects' accession preferences.*

*The innovation and the uniqueness of this study lies to the fact that during the 3rd CFS period we had unchanged local administrative subdivision in Greece, with the same, in number and size, Prefectures and Municipalities and we also had the succession of two different political parties in power in the Central Government, that were appointing their “own” General Secretaries in the Regions.*

*Thus a database was developed using primary MIS(Monitoring Information System), data that were sorted by Prefecture and/or Municipality of the Region of Eastern Macedonia & Thrace. These data were processed thoroughly and have produced certain schematics and tables where initially, just with a glance, can be easily seen how the parties involvement and the political bonding to the local governments' projects accession in the CSF Program interact.*

**Keywords**

*Project accession, supporting party, Prefect, Major, General Secretary of the Region, CSF (Community Support Framework).*

## 1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Είχαμε τρεις τετραετίες 1998-2002, 2002-2006 και 2006-2010 εκλογής Νομαρχών και Δημάρχων και αντίστοιχα είχαμε δυο ίσες περιόδους διορισμένων Γ. Γραμματέων Περιφέρειας 1998-2004 και 2004-2010. Στην ουσία έχουμε δυο ίσα χρονικά διαστήματα να αξιολογήσουμε και τα οποία συμπίπτουν χρονικά με την υλοποίηση του Γ' ΚΠΣ. Το διάστημα 2000-2004 και 2004-2008 που είναι και το τέλος το εντάξεων έργων στο Γ' ΚΠΣ. Η χρονική περίοδος για τέτοιου είδους αξιολόγηση είναι εξαιρετική αφού πέρα των χρονικών συμπτώσεων των εκλογών και των διορισμένων περιφερειαρχών, είχαμε ακόμη Καποδιστριακούς Δήμους σε όλη τη διάρκεια και δεν είχε εφαρμοσθεί ακόμη ο Ν. 3852/2010 το πρόγραμμα «Καλλικράτης», είχαμε δηλαδή τους ίδιους Δήμους.

Δημιουργήσαμε ένα πίνακα σε φύλλο Excel για κάθε Νομό της Περιφέρειας που περιέχει όλους τους Δήμους του Νομού και ένα άλλο που περιέχει όλες τις Νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις. Σε αυτόν τον πίνακα μπορούμε να δούμε το κόμμα στήριξης του Δημάρχου ή του Νομάρχη και το κόμμα το οποίο βρισκόταν στην κυβέρνηση και διόρισε τον Γ. Γραμματέα της Περιφέρειας. Σε άλλη στήλη μετά από άντληση των στοιχείων από το ΟΠΣ και δική μας επεξεργασία, φιλτράραμε τα έργα που εντάχθηκαν μετά από προσκλήσεις της Περιφέρειας και απευθυνόταν σε ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού. Σε επόμενη στήλη απεικονίζεται ο πληθυσμός κάθε Δήμου και κάθε Νομού με στοιχεία της απογραφής του 2001, ώστε να υπάρχει και κάποιο συγκριτικό στοιχείο μεγέθους των ΟΤΑ. Στο τέλος σε δυο στήλες μπορούμε να δούμε το μέγεθος των εντάξεων που έγιναν με Δήμαρχο και Νομάρχη – Περιφερειάρχη ίδιας ή διαφορετικής κομματικής παράταξης.

Παράλληλα σύμφωνα με τη δική μας έρευνα και τη βιβλιογραφική επισκόπηση προσπαθήσαμε να εξηγήσουμε το αποτέλεσμα και να θέσουμε σε σωστή βάση όλες τις παραμέτρους που μπορεί να επηρέασαν τις εντάξεις έργων.

## 2. ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ Γ' ΚΠΣ

Όπως αναφέρει ο Ψυχάρης, (2004 : 59-60), η διοικητική αποκέντρωση και η δημοσιονομική αποκέντρωση, που θα συνόδευαν τον προγραμματισμό και τις αναπτυξιακές πολιτικές των ΠΕΠ ήρθαν πολύ καθυστερημένα. Όπως φαίνεται οι περιφέρειες θεσμοθετήθηκαν το 1986, αλλά πόρους διαχειρίστηκαν μόλις το 1998. Υπήρξε δηλαδή ένα διάστημα κενό, χωρίς Διαχειριστικές Αρχές και ΜΟΔ ΑΕ, ενώ αργότερα τα στελέχη που διαχειρίστηκαν τα έργα των επιχειρησιακών προγραμμάτων (ΕΠ) ήταν άπειρα, ακόμη και αυτά του κεντρικού κράτους.

Ο Παπαδούλης (2007:44) θεωρεί ότι το βασικό πλεονέκτημα της άσκησης περιφερειακής πολιτικής σε κεντρικό επίπεδο είναι ότι έτσι διατηρείται μια συνολική εποπτεία του περιφερειακού προβλήματος της χώρας και συνεπώς οι πολιτικές μπορούν να κατευθύνουν πόρους εκεί που είναι περισσότερο αναγκαίο. Το βασικό μειονέκτημα της είναι ότι έχει συνήθως ένα γενικό χαρακτήρα και δεν μπορεί να λάβει υπόψη της, εύκολα τις ιδιαιτερότητες των διαφόρων περιοχών και να προσαρμοστεί σε αυτές. Ένα άλλο μειονέκτημα είναι η έλλειψη επαρκούς κινήτρου από την πλευρά των ασκούντων την πολιτική, κυρίως όταν αυτή αφορά απομακρυσμένες περιοχές.

Το βασικό πλεονέκτημα της άσκησης πολιτικής σε τοπικό επίπεδο είναι η καλύτερη αντίληψη των τοπικών προβλημάτων και των τοπικών ιδιαιτεροτήτων, η σαφής ύπαρξη κινήτρου και η καλύτερη δυνατότητα κινητοποίησης του τοπικού δυναμικού. Το βασικό μειονέκτημα είναι η έλλειψη μιας συνολικής αντίληψης του περιφερειακού προβλήματος της χώρας αλλά και των παραγόντων που το επηρεάζουν, η έλλειψη συντονισμού των πολιτικών σε εθνικό επίπεδο και η σπατάλη πόρων, καθώς και ο συχνά παρατηρούμενος τοπικός ανταγωνισμός.

Ο Πολύζος (2011: 51) αναφέρει ότι οι διαπεριφερειακές κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες, παρά το γεγονός ότι δεν ικανοποιούν το κοινό αίσθημα περί ισότητας, δεν αποτελούν αναγκαστικά αιτιολογική βάση για την άσκηση περιφερειακής πολιτικής. Η κυριότερη επιχειρηματολογία για την αναγκαιότητα άσκησης περιφερειακής πολιτικής αναφέρεται περισσότερο στο «κριτήριο της αποτελεσματικότητας» της οικονομίας και λιγότερο στο «κριτήριο της ισότητας».

Το κριτήριο της αποτελεσματικότητας έχει ως βασική επιδίωξη τη μεγιστοποίηση της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, ενώ το κριτήριο της ισότητας επιδιώκει τη μείωση των χωρικών και περιφερειακών διαφορών στους δείκτες ανάπτυξης και ευημερίας. Είναι γεγονός ότι σε όλες τις χώρες νομοθετούνται και εφαρμόζονται προγράμματα περιφερειακής ανάπτυξης με συγκεκριμένους ποσοτικούς και ποιοτικούς στόχους. Το βασικό όμως ερώτημα αφορά τη δυνατότητα ταυτόχρονης ικανοποίησης των δυο κριτηρίων στην ασκούμενη περιφερειακή πολιτική. Η επικράτηση του κριτηρίου της χωροταξικής ισότητας ή της δικαιοσύνης σε βάρος της αποτελεσματικότητας είναι πολλές φορές ένα ζήτημα με πολιτικές ή ιδεολογικές αναφορές.

Ο Οικονόμου (2004:45) αναφέρει ότι οι εντάξεις έργων είναι μια διαδικασία σύνθετη που δεν αντανάκλα τις επιλογές των αρχών προγραμματισμού (τόσο στο επίπεδο του σχεδιασμού των μέτρων των προγραμμάτων, μέσω των κριτηρίων επιλογής έργων κ.λπ., όσο και στο επίπεδο της υλοποίησης, μέσω των προτεραιοτήτων ως προς την ενεργοποίηση των μέτρων) αλλά και άλλους παράγοντες, συχνά καθοριστικούς, όπως η ετοιμότητα των τελικών δικαιούχων, ή το κατά περίπτωση θεσμικό και διαδικαστικό πλαίσιο. Είναι συνεπώς



παρακινδυνευμένο να αποδοθεί η εικόνα που απορρέει από τα μέχρι σήμερα ενταγμένα έργα αποκλειστικά σε προγραμματικές επιλογές, και να θεωρηθεί ως προϊόν της στρατηγικής του προγράμματος. Ωστόσο, η στρατηγική έχει και αυτή τη θέση μέσα στο συνολικό σύστημα προσδιοριστικών παραγόντων, τόσο άμεσα (σε επίπεδο προγραμματικών επιλογών) όσο και έμμεσα. Στην τελευταία περίπτωση συμπεριλαμβάνονται οι προτεραιότητες ως προς την ενεργοποίηση των μέτρων, τα θεσμικά και διαδικαστικά πλαίσια των μέτρων, αλλά και οι τυχόν παραλείψεις. Τέτοιες παραλείψεις αφορούν τόσο τη μη έγκαιρη προετοιμασία των τελικών δικαιούχων, όσο και τις αργοπορίες στην αντιμετώπιση διαπιστωνόμενων δυσκολιών υλοποίησης συγκεκριμένων μέτρων και δράσεων.

Σε μια έρευνα του (Ινστιτούτου Εργασίας ΓΣΕΕ – ΑΔΕΔΥ, 2009 :60-61) σχετικά με τα αποτελέσματα του Γ' ΚΠΣ, αναφέρεται ότι η εμπειρία από την εφαρμογή των κοινοτικών πλαισίων στήριξης, τόσο στην Ελλάδα όσο και στις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχει αναδείξει τρία βασικά προβλήματα, τα οποία και με την εφαρμογή του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς 2007-2013 (Δ' ΚΠΣ), πρέπει να αρθούν ώστε να μεγιστοποιηθούν τα οφέλη για την χώρα.

- Αξιολόγηση των αναγκών, δεδομένου ότι υπάρχει ασυμμετρία στην πληροφόρηση (και κατά συνέπεια στις προτεραιότητες) ανάμεσα στις κοινοτικές, εθνικές και περιφερειακές ή τοπικές αρχές (οι δύο τελευταίες έχουν τάση να υπερτονίζουν τις ανάγκες του) και ειδικότερα υπάρχει πρόβλημα εύπιστων στατιστικών στοιχείων στην βάση των οποίων αποφασίζονται οι κατανομές των πόρων
- Το πρόβλημα της κατεύθυνσης των πόρων γιατί διάφορες ομάδες ή φορείς ασκούν πιέσεις τόσο σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Επιτροπής όσο και σε εθνικό επίπεδο, με αποτέλεσμα να κατευθύνονται οι πόροι περισσότερο με πολιτικά και λιγότερο με οικονομικά ή κοινωνικά κριτήρια.
- Η χρονική υστέρηση λόγω γραφειοκρατικών καθυστερήσεων των εθνικών, περιφερειακών αλλά και κοινοτικών υπηρεσιών.

Επίσης, τα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης, χαρακτηρίζονται από τη λογική της χρηματοδότησης χιλιάδων μικρών δημόσιων έργων, χωρίς ένα μακρόπνοο κεντρικό σχεδιασμό. Απαιτείται στα πλαίσια της εφαρμογής του ΕΣΠΑ να υιοθετηθεί ένα ολοκληρωμένο σχέδιο παρεμβάσεων το οποίο θα επενδύει στο παραγωγικό τομέα της οικονομίας, δίνοντας έμφαση στην έρευνα, την καινοτομία και την ενίσχυση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Θα επενδύει στο ανθρώπινο δυναμικό και την απασχόληση. Θα αναδεικνύει τη προστασία του περιβάλλοντος και θα ενθαρρύνει την αειφόρο ανάπτυξη. Θα ενισχύσει τις προοπτικές ανάπτυξης της περιφέρειας, δημιουργώντας ένα ολοκληρωμένο και ποιοτικό δίκτυο μεταφορών.

Σε άλλη έρευνα (Αυδίκος, 2013 :89), βρέθηκε ότι οι ασυνήθιστα ανακριβείς προϋπολογισμοί έργων (περίπου 30-40% πιο κάτω από το τελικό κόστος) συνδέονται με τον ρόλο των προγραμμάτων ως μηχανισμοί υποστήριξης πελατειακών σχέσεων μεταξύ πολιτικού προσωπικού και κοινωνίας, αφού με δεδομένο το χρηματοδοτικό ύψος ενός προγράμματος, η ένταξη έργων με προϋπολογισμούς μικρότερων των πραγματικών διευκόλυνε την ένταξη περισσότερων έργων και άρα την ικανοποίηση περισσότερων αιτημάτων από φορείς και ομάδες πίεσης.

Στην Ex Post Evaluation of Cohesion Policy Programs 2000-2006 financed by the European Regional Development Fund in Objective 1 and 2 regions, (2010) αναφέρεται ότι πριν από την εισαγωγή της πολιτικής συνοχής της ΕΕ, ο «δημοκρατικός προγραμματισμός», ιδρύθηκε στην Ελλάδα για την εφαρμογή των πολιτικών ανάπτυξης, τόσο θεσμικά όσο και σε ορισμένες περιπτώσεις, εκ των πραγμάτων (de facto). Παρ όλα αυτά, η λήψη αποφάσεων, ήταν κατακερματισμένη, συγκεντρωτική και ιεραρχική. Καθώς η πολιτική συνοχής τέθηκε σε εφαρμογή, οι διαδικασίες λήψης αποφάσεων όσον αφορά το σχεδιασμό και την υλοποίηση των προγραμμάτων ήταν σημαντικά βελτιωμένες σε κάθε προγραμματική περίοδο, ιδίως μέσω:

- της ενίσχυσης του «δημοκρατικού προγραμματισμού» και την υιοθέτηση μιας bottom-up προσέγγισης, τουλάχιστον σε περιφερειακό επίπεδο.
- της συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων και των τοπικών φορέων στην παρακολούθηση και στον έλεγχο των προγραμμάτων (στο πλαίσιο των επιτροπών παρακολούθησης).
- της σύστασης φορέων διαχείρισης και των διαδικασιών που συμμορφώθηκαν με τους κανόνες που ίσχυαν για την εφαρμογή των προγραμμάτων.
- του καθορισμού συστήματος παρακολούθησης και αξιολόγησης των πολιτικών, το οποίο θεσπίστηκε στην Ελλάδα με την εφαρμογή της πολιτικής συνοχής. Αν και υπάρχει πάντα αρκετό περιθώριο για βελτίωση, οι διαδικασίες που εφαρμόζονταν και η δημιουργημένη κουλτούρα έχουν εξαπλωθεί και σε άλλους τομείς της πολιτικής.

Στην αρχή της προγραμματικής περιόδου η κεντρική διοίκηση παραχώρησε αυτονομία στις περιφέρειες πρωτόγνωρη για τα ελληνικά δεδομένα. Σκοπός υπήρξε η ανάπτυξη αυτόνομου περιφερειακού αναπτυξιακού προγραμματισμού. Στα επόμενα έτη ακολούθησε σειρά εγκυκλίων που έδιναν οδηγίες και κατευθύνσεις για τον σχεδιασμό και τη σύνταξη των περιφερειακών επιχειρησιακών προγραμμάτων, οι οποίες έμμεσα υποχρέωναν τους περιφερειακούς μηχανισμούς να τις ακολουθήσουν. Αναδεικνύεται λοιπόν μία έντονη αντίφαση: το επίσημο κράτος δίνει θεσμικά αρμοδιότητες στις περιφέρειες, τις οποίες κατά κάποιον τρόπο ανακαλεί με την τακτική της αποστολής εγκυκλίων με υποχρεωτικό

χαρακτήρα. Δύο κύριες απόψεις επιδιώκουν να δώσουν ερμηνεία στο φαινόμενο αυτό (Παντουβάκης, 2007:19-22).

- Η πρώτη κατηγορεί το κεντρικό κράτος για συγκεντρωτισμό και προσπάθεια ελέγχου και ρύθμισης κάθε δράσης ως την τελευταία λεπτομέρεια. Αποστερώντας κάθε δυνατότητα αυτενέργειας, εμποδίζεται η ανάπτυξη περιφερειακών μηχανισμών ικανών για την άσκηση αναπτυξιακής πολιτικής. Ο χαρακτηρισμός των εγκυκλίων ως συμβουλευτικών κειμένων δύσκολα μπορεί να γίνει αποδεκτός, αφού είναι γνωστό το ειδικό τους βάρος στο εσωτερικό της ελληνικής δημόσιας διοίκησης.
- Η δεύτερη ερμηνεία αποδέχεται ότι η παρέμβαση των κεντρικών υπηρεσιών υπήρξε ισχυρή, αλλά δικαιολογημένη. Οι περιφέρειες δεν μπόρεσαν να παρουσιάσουν τις δυνατότητες και τις ικανότητες που θα τους επέτρεπαν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των ευρωπαϊκών προγραμμάτων. Το στελεχιακό τους δυναμικό έδειξε καθυστέρηση ή αδυναμία προσαρμογής στις απαιτήσεις του αναπτυξιακού προγραμματισμού εντός του δεδομένου χρονικού διαστήματος. Οι προτάσεις που υποβλήθηκαν συχνά υποδήλωναν ανωριμότητα και έλλειψη ρεαλισμού. Μπροστά στο ενδεχόμενο να χαθούν περισσότερα από εννέα δις ευρώ δόθηκαν οδηγίες και κατευθύνσεις, ώστε να αναληφθούν οι συγκεκριμένες δράσεις. Μέσα από αυτή τη διαδικασία η χώρα και ο διοικητικός μηχανισμός ωφελήθηκαν σημαντικά. Για τη χώρα αξιοποιήθηκε ένα διόλου ευκαταφρόνητο ποσό που διοχετεύθηκε σε αναπτυξιακές υποδομές και δράσεις ανάπτυξης. Ο κεντρικός διοικητικός μηχανισμός αξιοποιώντας τις διαδικασίες της διαβούλευσης προσέγγισε περισσότερο τα προβλήματα και της ανάγκης της περιφέρειας διοχετεύοντας συσσωρευμένη και έτοιμη γνώση στα στελέχη των περιφερειών. Οι περιφερειακοί μηχανισμοί αξιοποιώντας την μεταφερόμενη τεχνογνωσία σταδιακά αναπτύσσονταν και αυτονομούνταν χωρίς να ελλόχευε ο κίνδυνος της απώλειας πόρων ή της υλοποίησης άστοχων ενεργειών με αρνητικά αποτελέσματα στην οικεία περιφέρεια ή ακόμη και στο σύνολο της χώρας.

Είναι γενικώς αποδεκτό ότι οι διοικητικοί μηχανισμοί των περιφερειών δεν διέθεταν την ποιότητα και την ποσότητα του στελεχιακού δυναμικού που απαιτείται για αντίστοιχες καταστάσεις. Ο θεσμός ήταν σχετικά νέος, ενώ η απουσία οικονομικών κινήτρων ωθούσε τα ικανότερα από τα στελέχη να επιδιώκουν τη μετακίνησή τους σε κεντρικές υπηρεσίες, όπου ενδεχομένως θα είχαν υψηλότερες αποδοχές. Αντίστοιχα, εξίσου γνωστή ήταν η επιθυμία των κεντρικών υπηρεσιών να μην παραχωρήσουν τον έλεγχο που ασκούσαν στις περιφέρειες και συνακόλουθα την δύναμη που αισθάνονταν ότι αυτός τους εξασφάλιζε. Πάνω όμως από κάθε εσωτερική αδυναμία ή επιθυμία με τέτοιου είδους προβληματικές καταστάσεις πλήττονταν η εικόνα της χώρας, αλλά και η ίδια η αναπτυξιακή διαδικασία, όταν ο διοικητικός μηχανισμός λειτουργούσε με παλινδρομήσεις που με τη σειρά τους

επέφεραν συγχύσεις και αδυναμία κατανόησης του πεδίου ευθύνης και αρμοδιότητας του καθενός. Η εκχώρηση αρμοδιοτήτων στις περιφέρειες πέρα από προϊόν πίεσης των κοινοτικών πολιτικών ήταν και συνταγματική επιταγή.

### **3. ΘΕΩΡΙΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΟ Γ' ΚΠΣ**

Η Περιφερειακή Ανάπτυξη στην Ελλάδα κατά την Γ' Προγραμματική Περίοδο βασίστηκε στις θεωρίες της Ενδογενούς Ανάπτυξης με ενεργοποίηση των διαθέσιμων πόρων καθώς επίσης της θεωρίας των Πόλων Ανάπτυξης. Επιχειρήθηκε εφαρμογή της θεωρίας του Μοντέλου της Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης και της θεωρίας του Συγκριτικού Πλεονεκτήματος με την προσπάθεια ισόρροπης ανάπτυξης και παραμονής του πληθυσμού σε μη αστικές περιοχές με παράλληλη αξιοποίηση των πόρων που εμφάνιζαν συγκριτικό πλεονέκτημα.

Με τον όρο «Ενδογενής Ανάπτυξη» (John Friedmann) νοείται η διαδικασία ανάπτυξης μιας χωρικής οντότητας, η οποία, σε κάποια ιστορική στιγμή, αποφασίζει με δική της πρωτοβουλία να ενεργοποιήσει τους πόρους (ανθρώπινο δυναμικό, κεφάλαιο, φυσικοί πόροι) τους οποίους διαθέτει, αποκλείοντας όλους, ή τουλάχιστον ορισμένους από τους εξωτερικούς παράγοντες, που θέτουν φραγμούς στη δική της ανάπτυξη. (Παπακωνσταντινίδης Λεων., 2005, : 361)

Η θεωρία των πόλων ανάπτυξης συνδέθηκε αρχικά με το έργο του Perroux (1950), παρ' όλο που χρησιμοποίησε ορισμένες ιδέες του και ο Schumpeter (1934). Επιχειρηματικές επενδύσεις ή μεγάλα προγράμματα δημοσίων επενδύσεων σε μια ιδιαίτερη περιοχή, μπορούν να λειτουργήσουν ως πόλος τοπικής ανάπτυξης. Οι συμπεριφορές των επιχειρήσεων σε μια περιοχή επηρεάζονται από την τοπική συμπεριφορά ορισμένων μεγάλων επιχειρήσεων ή εργοστασίων. Η εγκατάσταση αυτών των επιχειρήσεων, εξαρτάται από ορισμένα φυσικά πλεονεκτήματα, όπως η ύπαρξη πηγών ενέργειας ή αποθεμάτων πρώτων υλών ικανών να προκαλέσουν την εγκατάσταση βασικών βιομηχανιών, από το επαρκές δίκτυο επικοινωνιών και συγκοινωνιακών κόμβων που ευνοούν την εγκατάσταση μεταποιητικής βιομηχανίας και, τέλος, από τη συγκέντρωση χρηματοδοτικών ιδρυμάτων και λοιπών υπηρεσιών που εξυπηρετούν βιομηχανικές και εμπορικές επενδύσεις. (McCann, 2002 :104,105), (Παπαδασκαλόπουλος, 2008 : 42).

Το μοντέλο της Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης (Boudeville 1968), συνδέει την ολοκλήρωση με τη μεγέθυνση, την ανάπτυξη και την πρόοδο. Είναι η διαδικασία ανάπτυξης με την οποία επιδιώκεται η προώθηση όλων των οικονομικών δραστηριοτήτων στις οποίες η Περιφέρεια παρουσιάζει τοπικά πλεονεκτήματα, καθώς και η εκμετάλλευση και αξιοποίηση όλων των πλουτοπαραγωγικών πηγών της. Παράλληλα επιδιώκεται η ισόρροπη ανάπτυξη όλων των χωρικών μονάδων της Περιφέρειας με τη διατήρηση του υπάρχοντος

οικιστικού δικτύου χωρίς τη συγκέντρωση του πληθυσμού και των δραστηριοτήτων σε ένα ορισμένο αστικό κέντρο. (Παπαδασκαλόπουλος, 2008:59,60)

Η Θεωρία του Συγκριτικού Πλεονεκτήματος (M. Gillis, D.H. Perkins, M. Roemer & D. R. Sponddgrass), δηλώνει ότι οι χώρες που είναι προικισμένες με διαφορετικές ποσότητες κεφαλαίου, εργασίας και φυσικά των πόρων θα έχουν όφελος αν ειδικευτούν στα πεδία εκείνα, όπου το σχετικό κόστος παραγωγής τους θα είναι χαμηλό, και αν εισάγουν αγαθά από τους τομείς εκείνους, όπου το σχετικό τους κόστος παραγωγής είναι υψηλό. (Παπακωνσταντινίδης, 2005 : 254)

Τα μέσα άσκησης περιφερειακής πολιτικής που ασκήθηκαν ήταν σχεδόν όλα τα εν δυνάμει που αναφέρονται στο θεωρητικό πλαίσιο. Σε κάποια από αυτά, όπως οι Υποδομές, δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση και σε άλλα όχι, όπως η αποκέντρωση του Δημοσίου Τομέα.

Η περιφερειακή πολιτική μπορεί να στηρίχθηκε και σε άστοχα μέσα που εκ των υστέρων φάνηκε ότι δεν έπρεπε να χρηματοδοτηθούν ή ίσως σε μικρότερη κλίμακα. Ως παράδειγμα αναφέρουμε ότι η εγκατάσταση πανεπιστημιακών ιδρυμάτων που έγινε από χρηματοδότηση του Γ' ΚΠΣ, αποδείχθηκε σήμερα με την εφαρμογή του σχεδίου «ΑΘΗΝΑ» και το κλείσιμο αρκετών τμημάτων σε όλη τη χώρα, ότι ήταν τουλάχιστον άστοχη ενέργεια ή δεν έγινε με σωστό προγραμματισμό.

Η πολιτική ανάπτυξης των υποδομών δεν είναι επαρκής για την ανάπτυξη, αν δεν συνδυαστεί με άλλες συμπληρωματικές δράσεις αύξησης της επιχειρηματικότητας και εκπαίδευσης του ανθρώπινου δυναμικού στην σωστή κατεύθυνση.

Η αναβάθμιση του εθνικού μεταφορικού δικτύου θα πρέπει να συνοδεύεται από αντισταθμιστικά μέτρα περιφερειακής πολιτικής που θα ενισχύουν την παραγωγική δομή των διαρθρωτικά αδύνατων περιφερειών, οι οποίες είναι και οι πλέον έκθετες στο διαπεριφερειακό ανταγωνισμό. Με την κατασκευή της Εγνατίας Οδού δεν έγινε κάτι αντίστοιχο και οι υπόλοιπες πόλεις σε σχέση με τη Θεσσαλονίκη βρέθηκαν σε μειονεκτική θέση.

#### **4. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ ΠΟΥ ΕΓΚΡΙΝΟΝΤΑΙ ΓΙΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΣΤΟ ΚΠΣ**

Η διαδικασία έγκρισης των έργων είναι το σύνολο των ενεργειών που απαιτούνταν για την επιλογή και ένταξη των έργων, προκειμένου να εγκριθεί η χρηματοδότησή τους στο πλαίσιο επιχειρησιακού προγράμματος του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης 2000-2006 ή μιας Κοινοτικής Πρωτοβουλίας

Η πρόταση, η επιλογή και έγκριση χρηματοδότησης των έργων επιβαλλόταν βάσει των κοινοτικών κανονισμών και οδηγιών, να γίνουν με διαφανείς και αντικειμενικές διαδικασίες.

Η διαχειριστική αρχή (Δ.Α.) κάθε επιχειρησιακού προγράμματος είχε την ευθύνη για την επιλογή ή την απόρριψη ένταξης ενός έργου στη βάση των προτεραιοτήτων και των κριτηρίων επιλογής όπως καθορίζονται από την Επιτροπή Παρακολούθησης. Η τελική απόφαση ένταξης υπογραφόταν από τον Γ. Γραμματέα της Περιφέρειας.

Η διαδικασία έγκρισης έργου/ενέργειας περιελάμβανε τα ακόλουθα στάδια:

- Πρόσκληση για την εκδήλωση ενδιαφέροντος σε δυνητικούς τελικούς δικαιούχους για την υποβολή των προτάσεών τους σε τυποποιημένα έντυπα (παρουσίαση των σχετικών προτάσεων υπό τη μορφή Τεχνικών Δελτίων έργων).
- Αξιολόγηση των προτάσεων με βάση τα προκαθορισμένα κριτήρια επιλογής και πρόταση ένταξης έργου/ενέργειας στο επιχειρησιακό πρόγραμμα.
- Έκδοση απόφασης ένταξης πράξης στο πρόγραμμα και δέσμευσης των αναγκαίων πιστώσεων καθώς και κοινοποίηση στον τελικό δικαιούχο της απόφασης και των όρων χρηματοδότησης.

#### **4.1. Διαδικασία Προσκλήσεων**

Η διαχειριστική αρχή πληροφορούσε τους δυνητικούς τελικούς δικαιούχους (φορείς του δημοσίου ή του ιδιωτικού τομέα) για τις δυνατότητες συγχρηματοδότησης από το επιχειρησιακό πρόγραμμα.

Βάσει των μέτρων του συμπληρώματος προγραμματισμού, η διαχειριστική αρχή Ε.Π. καλούσε τους δυνητικούς τελικούς δικαιούχους για εκδήλωση ενδιαφέροντος και κατάθεση αιτήσεων (υπό την μορφή Τεχνικών Δελτίων).

Ανάλογα με τη φύση των πράξεων και των νομικών προσώπων των τελικών δικαιούχων (νπδδ/νπιδ), αυτή η πρόσκληση γινόταν είτε με έγγραφο προς όλους τους δυνητικούς τελικούς δικαιούχους είτε/και με δημοσίευση στον τύπο.

Οι προσκλήσεις υποβολής προτάσεων των τομεακών και των περιφερειακών Ε.Π. γίνονταν από τις Δ.Α. σε επίπεδο Μέτρου Ε.Π.

#### **4.2. Αξιολόγηση προτάσεων**

Η διαχειριστική αρχή του Ε.Π. εξέταζε τις προτάσεις βάσει κριτηρίων που εξειδικεύονται στο Συμπλήρωμα Προγραμματισμού από την Επιτροπή Παρακολούθησης κάθε Ε.Π., στα πλαίσια κατευθύνσεων της Διαχειριστικής Αρχής

Στο Γ' ΚΠΣ η αξιολόγηση μπορούσε να ήταν είτε άμεση είτε συγκριτική. Στο ΕΣΠΑ 2007-2013 σύμφωνα με το άρθρο 7(5) του νόμου 3840/2010 στην πρόσκληση της ΔΑ ή του ενδιάμεσου φορέα, κατά περίπτωση, για την υποβολή προτάσεων, προσδιορίζεται η μεθοδολογία επιλογής των πράξεων, η οποία κατά κανόνα είναι συγκριτική αξιολόγηση.

Για την εφαρμογή άμεσης αξιολόγησης απαιτείται τεκμηρίωση από την αρχή που ασκεί καθήκοντα διαχείρισης.

Στις περιπτώσεις συγκριτικής αξιολόγησης, η μεθοδολογία αξιολόγησης δημοσιοποιούταν πριν από την υποβολή των προτάσεων. Ο έλεγχος της επιλεξιμότητας και της συμβατότητας ασκούταν από τη διαχειριστική αρχή του ΕΠ.

Εάν η προτεινόμενη πράξη κρινόταν ανεπαρκής για ένταξη, η διαχειριστική αρχή ενημέρωνε τον τελικό δικαιούχο για την απόρριψη, με σχετική αιτιολόγηση. Όπου κρινόταν αναγκαίο προσκαλούσε τον τελικό δικαιούχο να επανυποβάλει βελτιωμένη την αρχική πρόταση ένταξης της πράξης.

### **4.3. Διαδικασία αξιολόγησης**

Όπως προαναφέρθηκε, η διαχειριστική αρχή του Ε.Π. εξέταζε τις προτάσεις βάσει κριτηρίων που εξειδικεύονταν από την Επιτροπή Παρακολούθησης κάθε Ε.Π. Η αξιολόγηση της οικονομικής βιωσιμότητας και του κοινωνικού οφέλους γίνονταν με απλές και τυποποιημένες μεθόδους.

Η διαχειριστική αρχή κάθε Ε.Π. συγκροτούταν με την κατάλληλη οργάνωση (με διακριτή υπηρεσία) για την αξιολόγηση των προτάσεων (έργων/ενεργειών). Στα ειδικά θέματα κατά την αξιολόγηση, η διαχειριστική αρχή μπορούσε να υποστηριχθεί και με υπηρεσίες εξωτερικών εμπειρογνομόνων.

### **4.4. Γενικά κριτήρια επιλογής πράξεων (έργων / ενεργειών)**

Τα κριτήρια για την τελική επιλογή των έργων/ενεργειών που εντασσόταν στο Γ' ΚΠΣ ήταν:

- Φύση και είδος της πράξης στο πλαίσιο του Μέτρου
- Σκοπιμότητα της πράξης
- Πληρότητα της πράξης
- Ωριμότητα της πράξης
- Συμβατότητα της πράξης με τους εθνικούς και κοινοτικούς κανόνες

## **5. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΕΝΤΑΞΕΩΝ**

### **5.1. Αξιολόγηση των εντάξεων έργων στις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις.**

Μετά την επεξεργασία των αριθμητικών δεδομένων του ΟΠΣ καταλήξαμε στον παρακάτω πίνακα 1:

**Πίνακας 1.** Εντάξεις έργων Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων



ΕΝΤΑΣΕΙΣ ΕΡΙΓΩΝ ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΩΝ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΕΩΝ											
ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚ ΗΣΗ & ΔΗΜΟΙ	ΝΟΜΑΡΧΗΣ- ΔΗΜΑΡΧΟΣ	ΚΟΜΜΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ Σ ΝΟΜΑΡΧΗΣ	ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	ΕΝΤΑΣΕΙΣ ΕΡΙΓΩΝ (ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΣ)	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΤΑΣΕΩΝ ΑΝΑ ΠΕΡΙΟΔΟ (%)	ΠΛΗΘΥΣΜ ΟΣ ΑΠΟΡΑΦΗ 2001	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΝΟΜΑΡΧΙΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ (%)	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΝΤΑΣΕΩΝ ΕΡΙΓΩΝ ΝΟΜΑΡΧΙΩΝ (%)	ΣΧΕΣΗ ΣΥΝΟΛΙΚΩΝ ΕΝΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΛΗΘΥΣΜΟ Υ ΤΩΝ ΝΟΜΑΡΧΙΩ Ν (%)	ΕΝΤΑΣΕΙΣ ΕΡΙΓΩΝ ΜΕ ΝΟΜΑΡΧΗ- ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΡΧΗ ΙΔΙΑΣ ΚΟΜΜΑΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΤΑΞΗΣ	ΕΝΤΑΣΕΙΣ ΕΡΙΓΩΝ ΜΕ ΝΟΜΑΡΧΗ- ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΡΧΗ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΗΣ ΚΟΜΜΑΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΤΑΞΗΣ
ΝΑ Ροδόπης	1998-2002		ΠΑΣΟΚ	13.747.435	29,50					37.063.162	9.541.589
	2002-2004		ΠΑΣΟΚ	23.315.727	50,03						
	2004-2006		Ν.Δ.	5.816.488	12,48						
	2006-2010		ΣΥΝΟΛΟ	3.725.101	7,99					80%	20%
ΝΑ Έβρου	1998-2002		ΠΑΣΟΚ	46.604.750	100,00	110.828	22,16	21,41	-0,75		
	2002-2004		ΠΑΣΟΚ	14.661.285	39,74						
	2004-2006		ΠΑΣΟΚ	4.787.387	12,98						
	2006-2010		Ν.Δ.	10.064.480	27,28						17.444.566
ΝΑ Ξάνθης	1998-2002		ΣΥΝΟΛΟ	7.380.086	20,00						
	2002-2004		ΠΑΣΟΚ	36.893.238	100,00	149.354	29,86	16,95	-12,91		
	2004-2006		Ν.Δ.	26.605.870	60,41						
	2006-2010		Ν.Δ.	4.417.231	10,03						13.019.480
ΝΑ Καβάλας	1998-2002		ΣΥΝΟΛΟ	10.611.963	24,09						
	2002-2004		ΠΑΣΟΚ	2.407.517	5,47						
	2004-2006		Ν.Δ.	44.042.580	100,00	101.856	20,36	20,23	-0,13		
	2006-2010		ΣΥΝΟΛΟ	16.251.227	36,67						
ΝΑ Δράμας	1998-2002		ΠΑΣΟΚ	4.472.621	10,09						
	2002-2004		Ν.Δ.	19.703.157	44,46						
	2004-2006		Ν.Δ.	3.886.561	8,77						
	2006-2010		ΣΥΝΟΛΟ	44.313.566	100,00	145.054	29,00	20,36	-8,64		
ΝΑ Κοζάνης	1998-2002		ΠΑΣΟΚ	21.812.368	47,58						
	2002-2004		Ν.Δ.	10.185.406	22,22						
	2004-2006		Ν.Δ.	9.338.647	20,37						
	2006-2010		ΣΥΝΟΛΟ	4.504.261	9,83						
ΣΥΝΟΛΟ			ΣΥΝΟΛΟ	45.840.682	100,00	103.975	20,79	21,06	0,27		
			ΣΥΝΟΛΟ	217.694.816		500.239	100,00	100,00			

Πηγές: <http://www.ops.gr>, <http://dlib.statistics.gr>, <http://ekloges.ypes.gr>. Με δική μας επεξεργασία.

Στην πρώτη στήλη του παραπάνω πίνακα έχουμε τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις της Περιφέρειας Αν. Μακεδονίας και Θράκης. Στη δεύτερη στήλη χωρίζουμε τις χρονικές



περιόδους κατά τετραετία δηλαδή κατά περίοδο θητείας των εκλεγμένων, εκτός από την περίοδο 2002-2006 την οποία χωρίζουμε σε δυο περιόδους 2002-2004 και 2004-2006 διότι το έτος 2004 είναι η αλλαγή κυβέρνησης και συνεπώς η αλλαγή Γ. Γραμματέα Περιφέρειας. Έτσι έχουμε στην ουσία δυο περιόδους ισόχρονες την 1998-2004 και την 2004-2010.

Στις επόμενες δυο στήλες έχουμε το κόμμα υποστήριξης του Νομάρχη και του διορισμένου Γ. Γραμματέα της Περιφέρειας. Κατόπιν απεικονίζονται οι εντάξεις έργων και το ποσοστό τους ανά χρονική περίοδο, ο πληθυσμός κάθε νομού σύμφωνα με την απογραφή του 2001, η ποσοστιαία κατανομή του πληθυσμού του Νομού σε σχέση με την Περιφέρεια και η ποσοστιαία κατανομή εντάξεων των έργων του Νομού πάλι σε σχέση με την Περιφέρεια.

Στην επόμενη στήλη κάνουμε την πρώτη μας ανάλυση δηλαδή βρίσκουμε τη διαφορά των ποσοστών εντάξεων των έργων σε σχέση με τον πληθυσμό. Οι δυο τελευταίες στήλες είναι και το τελικό ζητούμενο δηλαδή οι εντάξεις των έργων με Νομάρχη- Γ. Γραμματέα Περιφέρειας ίδιας ή διαφορετικής κομματικής παράταξης.

Από την παρατήρηση του πίνακα εξάγονται τα συμπεράσματα:

Στο Ν. Έβρου και το Ν. Καβάλας οι εντάξεις έργων σε σχέση με τον πληθυσμό είναι κατά 12,91% και 8,64% αντίστοιχα λιγότερες, ενώ στους άλλους Νομούς υπάρχει σχεδόν ισοσκελισμένη κατανομή. Οι Νομοί Ροδόπης, Ξάνθης και Δράμας σε σχέση με τα πληθυσμιακά κριτήρια, φαίνονται ευνοημένοι σε σχέση με τους υπόλοιπους δυο Νομούς.

Στο Ν. Ροδόπης οι εντάξεις έργων με Νομάρχη- Γ. Γραμματέα Περιφέρειας ίδιας κομματικής παράταξης είναι περίπου το 80% των συνολικών εντάξεων, ένα ποσοστό ιδιαίτερα μεγάλο. Στο Ν. Έβρου έχουμε σχεδόν ισότιμα ποσοστά εντάξεων με Νομάρχη- Γ. Γραμματέα Περιφέρειας ίδιας ή διαφορετικής κομματικής παράταξης δηλαδή 53% και 47% αντίστοιχα. Στο Ν. Ξάνθης τα πράγματα αντιστρέφονται και οι εντάξεις έργων με Νομάρχη- Γ. Γραμματέα Περιφέρειας διαφορετικής κομματικής παράταξης είναι το 70% των συνολικών εντάξεων, ένα ποσοστό ιδιαίτερα μεγάλο κι εδώ. Στο Ν. Καβάλας έχουμε σχεδόν ισότιμα ποσοστά εντάξεων με Νομάρχη- Γ. Γραμματέα Περιφέρειας ίδιας ή διαφορετικής κομματικής παράταξης δηλαδή 53% και 47% αντίστοιχα. Τέλος στο Ν. Δράμας έχουμε το ίδιο φαινόμενο με το Ν. Ξάνθης δηλαδή οι εντάξεις έργων με Νομάρχη- Γ. Γραμματέα Περιφέρειας διαφορετικής κομματικής παράταξης είναι το 70% των συνολικών εντάξεων.

Προσπαθώντας να εξηγήσουμε την κατανομή των εντάξεων παρατηρούμε ότι στην Ξάνθη και στη Δράμα τα δυο πρώτα έτη του Γ' ΚΠΣ 2000-2002 εντάχθηκε ένα εξαιρετικά μεγάλο μέρος του συνόλου των έργων, ήτοι 60% και 47% του συνόλου αντίστοιχα. Αυτό έχει διττή εξήγηση δηλαδή πρώτον την ένταξη των έργων αυτών λόγω καλής προετοιμασίας

- ωριμότητας έργων των Νομών (έτοιμες μελέτες, αδειοδοτήσεις κλπ) και δεύτερον την μεταφορά έργων ολοκληρωμένων ή έργων γεφυρών από το Β' ΚΠΣ στο Γ' ΚΠΣ. Όποια κι αν είναι όμως η αλήθεια την οποία δεν μπορούμε να διαπιστώσουμε από τα υφιστάμενα στοιχεία, η ουσία είναι ότι υπάρχει ανισοκατανομή σε σχέση με τους άλλους Νομούς. Εδώ μπορεί στην Δράμα, να δοθεί η εξήγηση της έννοιας αφού η καταγωγή του Γ. Γραμματέα της Περιφέρειας ήταν από την Δράμα.

Στην Ροδόπη ένα ιδιαίτερα μεγάλο ποσοστό εντάξεων ήτοι 50%, βλέπουμε την περίοδο 2002-2004 με Νομάρχη- Γ. Γραμματέα Περιφέρειας ίδιας κομματικής παράταξης, κάτι που δεν δικαιολογείται με την ένταξη των έργων αυτών λόγω καλής προετοιμασίας - ωριμότητας έργων των Νομών και την μεταφορά έργων ολοκληρωμένων ή έργων γεφυρών από το Β' ΚΠΣ στο Γ' ΚΠΣ, διότι ήδη έχουν περάσει δυο έτη από την έναρξη του Γ' ΚΠΣ. Κάτι ανάλογο συμβαίνει και στη Δράμα την ίδια περίοδο με ποσοστό 22% του συνόλου, ενώ στους υπόλοιπους τρεις Νομούς έχουμε ποσοστά για τον Έβρο 8%, για την Ξάνθη 10% και την Καβάλα 10%. Κι αυτό μπορεί να ερμηνευτεί ως κομματική έννοια για τη Ροδόπη και έννοια λόγω τόπου καταγωγής για τη Δράμα.

Από την παραπάνω ανάλυση δεν προκύπτει με σαφήνεια κάποια κομματική έννοια των εντάξεων των έργων πέραν της περίπτωσης των Νομών Ροδόπης και Δράμας που μπορούμε να πούμε ότι υπήρξε κομματική και λόγω τόπου καταγωγής έννοια για τους δυο Νομούς αντίστοιχα. Γενικότερα οι τρεις Νομοί Ροδόπη, Ξάνθη και Δράμα έχουν ανισομερείς χρονικά κατανομές στις εντάξεις των έργων, ενώ οι Νομοί Έβρος και Καβάλας που είναι και οι «αδικημένοι», αναλογικά με το πληθυσμιακό κριτήριο, έχουν φυσιολογικές κατανομές και ισότιμα ποσοστά εντάξεων με Νομάρχη- Γ. Γραμματέα Περιφέρειας ίδιας ή διαφορετικής κομματικής παράταξης.

## **5.2. Αξιολόγηση των εντάξεων έργων στους Δήμους**

### **5.2.1. Δήμοι Ν. Έβρου**

Από την επεξεργασία των αριθμητικών δεδομένων του ΟΠΣ, για το Νομό Έβρου, καταλήγουμε στον παρακάτω πίνακα 2:

**Πίνακας 2.** Νομός Έβρου

ΝΟΜΟΣ ΕΒΡΟΥ											
ΔΗΜΟΙ	ΔΗΜΑΡΧΟΣ	ΚΟΜΜΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΔΗΜΑΡΧΟΥ	ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	ΕΝΤΑΞΕΙΣ ΕΡΓΩΝ (Γ.ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΣ)	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΤΑΞΕΩΝ ΑΝΑ ΠΕΡΙΟΔΟ (%)	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΑΠΟΓΡΑΦΗ 2001	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΔΗΜΩΝ (%)	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΝΤΑΞΕΩΝ ΕΡΓΩΝ ΔΗΜΩΝ(%)	ΣΧΕΣΗ ΣΥΝΟΛΙΚΩΝ ΕΝΤΑΞΕΩΝ ΚΑΙ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ(%)	ΕΝΤΑΞΕΙΣ ΕΡΓΩΝ ΜΕ ΔΗΜΑΡΧΟ-ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΡΧΗ ΙΔΙΑΣ ΚΟΜΜΑΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΤΑΞΗΣ	ΕΝΤΑΞΕΙΣ ΕΡΓΩΝ ΜΕ ΔΗΜΑΡΧΟ-ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΡΧΗ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΗΣ ΚΟΜΜΑΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΤΑΞΗΣ
Αλεξανδρούπολης	1998-2002	Ν.Δ.	ΠΑΣΟΚ	1.478.889	13,26						
	2002-2004		ΠΑΣΟΚ	4.779.677	42,86					4.779.677	6.373.241
	2004-2006		Ν.Δ.	4.724.038	42,36					3.186.133	2.124.201
	2006-2010			170.315	1,53					0,60	0,40
			ΣΥΝΟΛΟ	11.152.918	100,00	52.720	35,30	19,10	-16,20		
Βύσσας	1998-2002	ΠΑΣΟΚ	ΠΑΣΟΚ		0,00						
	2002-2004	Ν.Δ.		8.000	0,34					775.236	1.557.755
	2004-2006		Ν.Δ.	775.236	33,23					516.772	519.200
	2006-2010	ΠΑΣΟΚ		1.549.755	66,43					0,50	0,50
			ΣΥΝΟΛΟ	2.332.991	100,00	8.184	5,48	3,99	-1,48		
Διδυμοτείχου	1998-2002	Ν.Δ.	ΠΑΣΟΚ	1.748.818	16,51						
	2002-2004			458.565	4,33						
	2004-2006		Ν.Δ.	4.597.560	43,41						
	2006-2010			3.786.342	35,75					0,79	0,21
			ΣΥΝΟΛΟ	10.591.285	100,00	18.998	12,72	18,14	5,42		
Κυπρίνου	1998-2002	ΠΑΣΟΚ	ΠΑΣΟΚ		0,00						
	2002-2004			5.625	0,61					0	919.421
	2004-2006	Ν.Δ.	Ν.Δ.	463.615	50,42					0	306.443
	2006-2010			450.182	48,96						1,00
			ΣΥΝΟΛΟ	919.421	100,00	2.915	1,95	1,57	-0,38		
Μεταξάδων	1998-2002	Ν.Δ.	ΠΑΣΟΚ		0,00						
	2002-2004			7.892	15,32					43.625	7.892
	2004-2006		Ν.Δ.	43.625	1,56						
	2006-2010				0,00					0,85	0,15
			ΣΥΝΟΛΟ	51.517	16,88	4.486	3,00	0,09	-2,92		
Ορεσιτιάδας	1998-2002	ΠΑΣΟΚ	ΠΑΣΟΚ	2.804.644	25,32						
	2002-2004			3.677.751	33,21					7.398.082	3.677.751
	2004-2006	Ν.Δ.	Ν.Δ.	3.513.215	31,72					2.465.781	2.451.589
	2006-2010			1.080.223	9,75					0,50	0,50
			ΣΥΝΟΛΟ	11.075.832	100,00	21.730	14,55	18,97	4,42		
Ορφεία	1998-2002	Ν.Δ.	ΠΑΣΟΚ	684.817	18,92						
	2002-2004			1.028.701	28,42						
	2004-2006		Ν.Δ.	1.198.291	33,11						
	2006-2010			707.348	19,54					0,53	0,47
			ΣΥΝΟΛΟ	3.619.156	100,00	6.146	4,12	6,20	2,08		
Σαμοθράκης	1998-2002	ΠΑΣΟΚ	ΠΑΣΟΚ	310.791	0,53						
	2002-2004			1.283.847	2,20					1.594.638	1.004.674
	2004-2006		Ν.Δ.	1.004.674	1,72						
	2006-2010				0,00					0,61	0,39
			ΣΥΝΟΛΟ	2.599.312	4,45	2.723	1,82	4,45	2,63		
Σουφλίου	1998-2002	Ν.Δ.	ΠΑΣΟΚ	403.552	6,18						
	2002-2004	ΠΑΣΟΚ		178.272	2,73						
	2004-2006		Ν.Δ.	3.062.144	46,91					3.062.623	3.465.697
	2006-2010	Ν.Δ.		2.884.352	44,18					0,47	0,53
			ΣΥΝΟΛΟ	6.528.320	100,00	7.519	5,03	11,18	6,14		

Τραϊανούπολη	1998-2002	Ν.Δ.	ΠΑΣΟΚ	117.208	4,71								
	2002-2004	ΠΑΣΟΚ		941.140	37,80							2.056.699	432.888
	2004-2006			315.681	12,68								
	2006-2010	Ν.Δ.	Ν.Δ.	1.115.559	44,81							0,83	0,17
			ΣΥΝΟΛΟ	2.489.587	100,00	3.335	2,23	4,26	2,03				
Τριγώνου	1998-2002	Ν.Δ.	ΠΑΣΟΚ		0,00								
	2002-2004	ΠΑΣΟΚ		604.855	27,74							604.855	1.575.951
	2004-2006	ΠΑΣΟΚ	Ν.Δ.	535.946	24,58							403.196	525.264
	2006-2010			1.040.004	47,69							0,43	0,57
			ΣΥΝΟΛΟ	2.180.805	100,00	6.656	4,46	3,73	-0,72				
Τυχερού	1998-2002	ΠΑΣΟΚ	ΠΑΣΟΚ		0,00								
	2002-2004				0,00							3.121.093	0
	2004-2006	Ν.Δ.	Ν.Δ.	1.248.100	39,99							1.040.260	0
	2006-2010			1.872.993	60,01							1,00	-
			ΣΥΝΟΛΟ	3.121.093	100,00	4.103	2,75	5,34	2,60				
Φερών Έβρου	1998-2002	Ν.Δ.	ΠΑΣΟΚ	197.398	11,36								
	2002-2004	ΠΑΣΟΚ		723.923	41,67							723.923	1.013.211
	2004-2006	ΠΑΣΟΚ	Ν.Δ.	515.586	29,68							482.567	337.703
	2006-2010			300.226	17,28							0,59	0,41
			ΣΥΝΟΛΟ	1.737.134	100,00	9.839	6,59	2,97	-3,61				
			ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	58.399.372		149.354	100,00	100,00				20.511.176	12.891.581

Πηγή: <http://www.ops.gr>, <http://dlib.statistics.gr>, <http://ekloges.yypes.gr>. Ίδια επεξεργασία.

Στην πρώτη στήλη του παραπάνω πίνακα έχουμε τους Δήμους του Νομού Έβρου. Στη δεύτερη στήλη χωρίζουμε τις χρονικές περιόδους κατά τετραετία δηλαδή κατά περίοδο θητείας των εκλεγμένων, εκτός από την περίοδο 2002-2006 την οποία χωρίζουμε σε δυο περιόδους 2002-2004 και 2004-2006 διότι το έτος 2004 είναι η αλλαγή κυβέρνησης και συνεπώς η αλλαγή Γ. Γραμματέα Περιφέρειας. Έτσι έχουμε στην ουσία δυο περιόδους ισόχρονες την 1998-2004 και την 2004-2010.

Στις επόμενες δυο στήλες έχουμε το κόμμα υποστήριξης του Δημάρχου και του διορισμένου Γ. Γραμματέα της Περιφέρειας. Κατόπιν απεικονίζονται οι εντάξεις έργων και το ποσοστό τους ανά χρονική περίοδο, ο πληθυσμός κάθε νομού σύμφωνα με την απογραφή του 2001, η ποσοστιαία κατανομή του πληθυσμού του Δήμου σε σχέση με το Νομό και η ποσοστιαία κατανομή εντάξεων των έργων του Δήμου πάλι σε σχέση με το Νομό.

Στην επόμενη στήλη κάνουμε την πρώτη μας ανάλυση δηλαδή βρίσκουμε τη διαφορά των ποσοστών εντάξεων των έργων σε σχέση με τον πληθυσμό. Οι δυο τελευταίες στήλες είναι και το τελικό ζητούμενο δηλαδή οι εντάξεις των έργων με Δήμαρχο - Γ. Γραμματέα Περιφέρειας ίδιας ή διαφορετικής κομματικής παράταξης.

Ενώ στις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις βλέπουμε ίσες περιόδους στο κόμμα υποστήριξης του Νομάρχη και μπορούσαν τα ποσά να συγκριθούν, στους Δήμους δεν είναι το ίδιο, δηλαδή μπορεί να είχαμε δυο περιόδους με Δήμαρχο ΝΔ και μια με ΠΑΣΟΚ ή αντίστροφα. Για το λόγο αυτό στις δυο τελευταίες στήλες, όπου δεν υπήρξε ίση χρονική περίοδος, για να είναι συγκρίσιμα τα στοιχεία των ποσοστιαίων εντάξεων, αναγάγαμε τα ποσά

πολλαπλασιάζοντας με τον συντελεστή 0,3333 για την χρονική περίοδο των 2/3 και με 0,6666 για αυτήν του 1/3. Στην συνέχεια υπολογίσαμε την ποσοστιαία ένταξη των έργων στους Δήμους.

Από την παρατήρηση του πίνακα εξάγονται τα συμπεράσματα: Στο Δήμο Αλεξανδρούπολης οι εντάξεις έργων σε σχέση με τον πληθυσμό είναι κατά 16,20% λιγότερες, ενώ στους Δήμους Διδυμοτείχου, Ορεστιάδας και Σουφλίου είναι κατά 5,42%, 4,42% και 6,14% περισσότερες. Στους άλλους Δήμους υπάρχουν μικρές διαφορές μεταξύ του ποσοστού εντάξεων έργων και πληθυσμού.

Στον Δ. Αλεξανδρούπολης οι εντάξεις έργων με Δήμαρχο - Γ. Γραμματέα Περιφέρειας ίδιας κομματικής παράταξης είναι περίπου το 60% των συνολικών εντάξεων, ένα ποσοστό όχι ιδιαίτερα μεγάλο. Στο μεγαλύτερο Δήμο του Νομού στην Αλεξανδρούπολη, που στα 2/3 του Γ' ΚΠΣ υπήρξε Δήμαρχος - Γ. Γραμματέα Περιφέρειας διαφορετικής κομματικής παράταξης βλέπουμε σχεδόν ίσα ποσά (11 εκ. € περίπου), εντάξεων με το Δ. Ορεστιάδας (με το 1/2 πληθυσμού του Δ. Αλεξ/πολης) που στα 2/3 του Γ' ΚΠΣ υπήρξε Δήμαρχος - Γ. Γραμματέα Περιφέρειας ίδιας κομματικής παράταξης. Επίσης ένα εξαιρετικά μεγάλο ποσό εντάξεων πήρε το Διδυμότειχο (10,5 εκ. € περίπου), με πληθυσμό 1/3 του Αλεξ/πολης με πολύ μεγάλο ποσοστό εντάξεων έργων ήτοι 79% με Δήμαρχο - Γ. Γραμματέα Περιφέρειας ίδιας κομματικής παράταξης. Γενικότερα βλέπουμε στο Ν. Έβρο οι εντάξεις έργων με Δήμαρχο - Γ. Γραμματέα Περιφέρειας ίδιας κομματικής παράταξης είναι 20 εκ. € περίπου, σε σχέση με τα 12 εκ. € με Δήμαρχο - Γ. Γραμματέα Περιφέρειας διαφορετικής κομματικής παράταξης, δηλαδή 62% και 38% αντίστοιχα.

Από την παραπάνω ανάλυση προκύπτει με σαφήνεια κομματική εύννοια των εντάξεων των έργων στους μεγαλύτερους Δήμους του Νομού, δηλαδή της Αλεξανδρούπολης, της Ορεστιάδας και του Διδυμοτείχου.

### **5.2.2. Δήμοι Ν. Ροδόπης**

Από την επεξεργασία των αριθμητικών δεδομένων του ΟΠΣ, για το Νομό Ροδόπης, καταλήγουμε στον παρακάτω πίνακα 3:

**Πίνακας 2. Νομός Ροδόπης**

ΔΗΜΟΙ	ΔΗΜΑΡΧΟΣ	ΚΟΜΜΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΔΗΜΑΡΧΟΥ	ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	ΕΝΤΑΣΕΙΣ ΕΡΓΩΝ (Γ.ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΣ)	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΤΑΣΕΩΝ ΑΝΑ ΠΕΡΙΟΔΟ (%)	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΑΠΟΓΡΑΦΗ 2001	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΔΗΜΩΝ (%)	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΝΤΑΣΕΩΝ ΕΡΓΩΝ ΔΗΜΩΝ(%)	ΣΧΕΣΗ ΣΥΝΟΛΙΚΩΝ ΕΝΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ (%)	ΕΝΤΑΣΕΙΣ ΕΡΓΩΝ ΜΕ ΔΗΜΑΡΧΟ-ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΡΧΗ ΙΔΙΑΣ ΚΟΜΜΑΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΤΑΣΗΣ	ΕΝΤΑΣΕΙΣ ΕΡΓΩΝ ΜΕ ΔΗΜΑΡΧΟ-ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΡΧΗ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΗΣ ΚΟΜΜΑΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΤΑΣΗΣ
Αιγίριου	1998-2002	ΠΑΣΟΚ	ΠΑΣΟΚ	257.044	11,64					948.712	1.259.927
	2002-2004			691.668	31,32						
	2004-2006			110.202	4,99						
	2006-2010			1.149.725	52,06						
	ΣΥΝΟΛΟ			2.208.639	100,00	4.418	3,99	7,19	3,20		
Αρριανών	1998-2002	ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ	ΠΑΣΟΚ	143.086	11,02					454.824	843.097
	2002-2004			311.739	24,02						
	2004-2006			275.194	21,20						
	2006-2010			567.902	43,75						
	ΣΥΝΟΛΟ			1.297.921	100,00	7.339	6,62	4,22	-2,40		
Ιάσμου	1998-2002	ΠΑΣΟΚ	ΠΑΣΟΚ	420.836	29,40					483.589	948.046
	2002-2004			62.753	4,38						
	2004-2006			400.251	27,96						
	2006-2010			547.795	38,26						
	ΣΥΝΟΛΟ			1.431.635	100,00	8.205	7,40	4,66	-2,75		
Κομοτηνής	1998-2002	ΠΑΣΟΚ	ΠΑΣΟΚ	4.075.725	21,34					12.134.273	6.967.698
	2002-2004			7.760.621	40,63						
	2004-2006			6.967.698	36,48						
	2006-2010			297.927	1,56						
	ΣΥΝΟΛΟ			19.101.971	100,00	52.659	47,51	62,15	14,64		
Μαρωνείας	1998-2002	ΠΑΣΟΚ	ΠΑΣΟΚ	655.191	27,41					2.282.798	107.401
	2002-2004			107.401	4,49						
	2004-2006			1.168.885	48,90						
	2006-2010			458.721	19,19						
	ΣΥΝΟΛΟ			2.390.198	100,00	7.644	6,90	7,78	0,88		
Ν. Σιδεροχωρίου	1998-2002	Ν.Δ.	ΠΑΣΟΚ	0,00	0,00					204.219	377.323
	2002-2004			377.323	64,88						
	2004-2006			0,00	0,00						
	2006-2010			204.219	35,12						
	ΣΥΝΟΛΟ			581.543	100,00	3.497	3,16	1,89	-1,26		
Σαπίων	1998-2002	ΠΑΣΟΚ	ΠΑΣΟΚ	249.196	13,93					1.440.191	349.235
	2002-2004			1.190.995	66,56						
	2004-2006			165.475	9,25						
	2006-2010			183.760	10,27						
	ΣΥΝΟΛΟ			1.789.426	100,00	9.542	8,61	5,82	-2,79		
Σώστου	1998-2002	ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ	ΠΑΣΟΚ	159.419	23,89					282.596	384.689
	2002-2004			123.177	18,46						
	2004-2006			229.098	34,33						
	2006-2010			155.591	23,32						
	ΣΥΝΟΛΟ			667.285	100,00	6.685	6,03	2,17	-3,86		
Φιλλύρας	1998-2002	ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ	ΠΑΣΟΚ	668.128	2,17					751.555	513.757
	2002-2004			83.426	0,27						
	2004-2006			359.856	1,17						
	2006-2010			153.901	0,50						
	ΣΥΝΟΛΟ			1.265.312	4,12	10.839	9,78	4,12	-5,66		
			ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	30.733.929		110.828	100,00	100,00		18.982.756	11.751.173

Πηγή: <http://www.ops.gr>, <http://dlib.statistics.gr>, <http://ekloges.yypes.gr>. Ίδια επεξεργασία.

Η διάταξη του παραπάνω πίνακα των Δήμων του Ν. Ροδόπης είναι ίδια με αυτή της προηγούμενης παραγράφου των Δήμων του Ν. Έβρου. Από την παρατήρηση του πίνακα εξαγονται τα συμπεράσματα: Στο Δήμο Κομοτηνής οι εντάξεις έργων σε σχέση με τον πληθυσμό είναι κατά 14,64% περισσότερες, ενώ στους Δήμους Φιλλύρας και Σώστου είναι κατά 5,66% και 3,86% λιγότερες. Στους άλλους Δήμους υπάρχουν μικρές διαφορές μεταξύ του ποσοστού εντάξεων έργων και πληθυσμού.

Στους Δήμους του Ν. Ροδόπης οι εντάξεις έργων, ως απόλυτο ποσό, με Δήμαρχο - Γ. Γραμματέα Περιφέρειας ίδιας κομματικής παράταξης είναι σχεδόν διπλάσιες των εντάξεων με Δήμαρχο - Γ. Γραμματέα Περιφέρειας διαφορετικής κομματικής παράταξης. Με την αναγωγή των χρονικών περιόδων ισοσκελίζεται. Γενικότερα βλέπουμε το μεγαλύτερο Δήμο του Ν. Ροδόπης, το Δ. Κομοτηνής να έχει απορροφήσει το 62% των συνολικών εντάξεων του Νομού και οι άλλοι Δήμοι να μοιράζονται το υπόλοιπο ποσό με ισοκατανομή ανάλογα με τον πληθυσμό τους. Επίσης βλέπουμε ότι οι εντάξεις έργων με Δήμαρχο - Γ. Γραμματέα Περιφέρειας ίδιας κομματικής παράταξης είναι 19 εκ. € περίπου, σε σχέση με τα 11εκ € με Δήμαρχο - Γ. Γραμματέα Περιφέρειας διαφορετικής κομματικής παράταξης, δηλαδή 62% και 38% αντίστοιχα.

Από την παραπάνω ανάλυση προκύπτει με σαφήνεια κάποια κομματική εύνοια των εντάξεων των έργων στο μεγαλύτερο Δήμο του Νομού της Κομοτηνής και γενικότερα στο σύνολο του Νομού.

### **5.2.3. Δήμοι Ν. Ξάνθης**

Από την επεξεργασία των αριθμητικών δεδομένων του ΟΠΣ, για το Νομό Ξάνθης, καταλήγουμε στον παρακάτω πίνακα 4:

**Πίνακας 4. Νομός Ξάνθης**

ΔΗΜΟΙ	ΔΗΜΑΡΧΟΣ	ΚΟΜΜΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΔΗΜΑΡΧΟΥ	ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	ΕΝΤΑΞΕΙΣ ΕΡΓΩΝ (Γ.ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΣ)	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΤΑΞΕΩΝ ΑΝΑ ΠΕΡΙΟΔΟ (%)	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΑΠΟΓΡΑΦΗ 2001	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΔΗΜΩΝ (%)	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΝΤΑΞΕΩΝ ΕΡΓΩΝ ΔΗΜΩΝ(%)	ΣΧΕΣΗ ΣΥΝΟΛΙΚΩΝ ΕΝΤΑΞΕΩΝ ΚΑΙ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ (%)	ΕΝΤΑΞΕΙΣ ΕΡΓΩΝ ΜΕ ΔΗΜΑΡΧΟ-ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΡΧΗ ΙΔΙΑΣ ΚΟΜΜΑΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΤΑΞΗΣ	ΕΝΤΑΞΕΙΣ ΕΡΓΩΝ ΜΕ ΔΗΜΑΡΧΟ-ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΡΧΗ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΗΣ ΚΟΜΜΑΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΤΑΞΗΣ	
Αβδήρων	1998-2002	N.Δ.	ΠΑΣΟΚ	192.489	11,37					368.847	1.323.485	
	2002-2004			1.130.996	66,83							
	2004-2006		N.Δ.	257.092	15,19							
	2006-2010			111.755	6,60				0,22			0,78
			ΣΥΝΟΛΟ	1.692.332	100,00	3.917	3,85	6,06	2,22			
Βιστωνίδας	1998-2002	ΠΑΣΟΚ	ΠΑΣΟΚ	214.528	5,74					1.069.858	2.668.064	
	2002-2004			84.528	2,26							
	2004-2006		N.Δ.	2.668.064	71,38				356.584			1.778.532
	2006-2010			770.802	20,62				0,17			0,83
			ΣΥΝΟΛΟ	3.737.922	100,00	10.147	9,96	13,39	3,43			
Μύκης	1998-2002	ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟ Σ	ΠΑΣΟΚ	174.909	4,73					1.366.009	2.333.106	
	2002-2004			1.191.100	32,20							
	2004-2006		N.Δ.	2.194.582	59,33							
	2006-2010			138.523	3,74				0,37			0,63
			ΣΥΝΟΛΟ	3.699.114	100,00	15.724	15,44	13,25	-2,19			
Ξάνθης	1998-2002	N.Δ.	ΠΑΣΟΚ	2.000.517	13,83					8.078.051	6.390.904	
	2002-2004			4.390.387	30,34							
	2004-2006		N.Δ.	6.030.520	41,68							
	2006-2010			2.047.531	14,15				0,56			0,44
			ΣΥΝΟΛΟ	14.468.955	100,00	56.779	55,74	51,83	-3,92			
Σταυρούπολη	1998-2002	N.Δ.	ΠΑΣΟΚ	324.128	11,35					1.339.399	1.517.150	
	2002-2004			1.193.022	41,76							
	2004-2006		N.Δ.	623.823	21,84							
	2006-2010			715.576	25,05				0,47			0,53
			ΣΥΝΟΛΟ	2.856.549	100,00	3.090	3,03	10,23	7,20			
Τοπείρου	1998-2002	ΠΑΣΟΚ	ΠΑΣΟΚ	344.222	23,53					793.811	669.116	
	2002-2004			449.589	30,73							
	2004-2006		N.Δ.	601.980	41,15							
	2006-2010			67.136	4,59				0,54			0,46
			ΣΥΝΟΛΟ	1.462.928	100,00	12.199	11,98	5,24	-6,74			
			ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	27.917.801		101.856	100,00	100,00		13.015.975	14.901.825	

Πηγή: <http://www.ops.gr>, <http://dlib.statistics.gr>, <http://ekloges.yypes.gr>. Ιδία επεξεργασία.

Η διάταξη του παραπάνω πίνακα των Δήμων του Ν. Ξάνθης είναι ίδια με αυτή των προηγούμενων παραγράφων των Δήμων του Ν. Έβρου και Ροδόπης.

Από την παρατήρηση του πίνακα εξάγονται τα συμπεράσματα:

Στο Δήμο Ξάνθης και στο Δ. Τοπείρου οι εντάξεις έργων σε σχέση με τον πληθυσμό είναι κατά 3,92% και 6,74 λιγότερες αντίστοιχα, ενώ στους Δήμους Σταυρούπολης και Βιστωνίδας είναι κατά 7,20% και 3,43% περισσότερες αντίστοιχα. Στους άλλους Δήμους υπάρχουν μικρές διαφορές μεταξύ του ποσοστού εντάξεων έργων και πληθυσμού. Στους Δήμους του Ν. Ξάνθης οι εντάξεις έργων, ως απόλυτο ποσό, με Δήμαρχο - Γ. Γραμματέα Περιφέρειας ίδιας κομματικής παράταξης είναι σχεδόν ίσες των εντάξεων με Δήμαρχο -



Γ. Γραμματέα Περιφέρειας διαφορετικής κομματικής παράταξης. Με την αναγωγή των χρονικών περιόδων δεν παρατηρείται κάποια μεγάλη διαφορά. Γενικότερα βλέπουμε ίση αντιμετώπιση στις εντάξεις των έργων. Από την παραπάνω ανάλυση δεν προκύπτει κάποια κομματική εύνοια των εντάξεων των έργων στο Ν. Ξάνθης.

#### **5.2.4. Δήμοι Ν.Καβάλας**

Από την επεξεργασία των αριθμητικών δεδομένων του ΟΠΣ, για το Νομό Καβάλας, καταλήγουμε στον πίνακα (ΝΟΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ), του οποίου η διάταξη είναι ίδια με αυτή των προηγούμενων παραγράφων των Δήμων του Ν. Ξάνθης, Έβρου και Ροδόπης.

Από την παρατήρηση του πίνακα εξάγονται τα συμπεράσματα:

Στο Δήμο Καβάλας και στο Δ. Χρυσούπολης, οι εντάξεις έργων σε σχέση με τον πληθυσμό είναι κατά 10,73% και 5,97% λιγότερες αντίστοιχα, ενώ στους Δήμους Ελευθερών, Πιερρών και Φιλίππων είναι κατά 15,18%, 3,29% και 3,12% περισσότερες αντίστοιχα. Στους άλλους Δήμους υπάρχουν μικρές διαφορές μεταξύ του ποσοστού εντάξεων έργων και πληθυσμού.

Στο Δ. Καβάλας οι εντάξεις έργων ύψους 18 εκ. € περίπου, ως απόλυτο ποσό, μοιράζονται σχεδόν εξ ίσου με Δήμαρχο - Γ. Γραμματέα Περιφέρειας ίδιας κομματικής παράταξης και με Δήμαρχο - Γ. Γραμματέα Περιφέρειας διαφορετικής κομματικής παράταξης. Με την αναγωγή όμως των χρονικών περιόδων έχουμε αρκετή διαφορά 65% έναντι 35%, με Δήμαρχο - Γ. Γραμματέα Περιφέρειας ίδιας κομματικής παράταξης. Γενικότερα βλέπουμε το μεγαλύτερο Δήμο του Ν. Καβάλας, το Δ. Καβάλας να έχει απορροφήσει το 44% των συνολικών εντάξεων του Νομού και οι άλλοι Δήμοι να μοιράζονται το υπόλοιπο ποσό. Εντύπωση προκαλεί το μεγάλο ποσό των 11 εκ. € του Δ. Ελευθερών σε σχέση με τον πληθυσμό του Δήμου. Επίσης βλέπουμε ότι οι εντάξεις έργων με Δήμαρχο - Γ. Γραμματέα Περιφέρειας ίδιας κομματικής παράταξης είναι 24 εκ. € περίπου, σε σχέση με τα 16 εκ. € με Δήμαρχο - Γ. Γραμματέα Περιφέρειας διαφορετικής κομματικής παράταξης, δηλαδή 60% και 40% αντίστοιχα.

Από την παραπάνω ανάλυση προκύπτει με σαφήνεια κάποια κομματική εύνοια των εντάξεων των έργων στο μεγαλύτερο Δήμο του Νομού της Καβάλας και γενικότερα στο σύνολο του Νομού.

**Πίνακας 5. Νομός Καβάλας**

ΔΗΜΟΙ	ΔΗΜΑΡΧΟΣ	ΚΟΜΜΑ ΥΠΟΤΗΡΙΞΗΣ ΔΗΜΑΡΧΟΥ	ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	ΕΝΤΑΞΕΙΣ ΕΡΓΩΝ (Γ.ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΣ)	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΤΑΞΕΩΝ ΑΝΑ ΠΕΡΙΟΔΟ (%)	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΑΠΟΓΡΑΦΗ 2001	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΔΗΜΩΝ (%)	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΝΤΑΞΕΩΝ ΕΡΓΩΝ ΔΗΜΩΝ(%)	ΣΧΕΣΗ ΣΥΝΟΛΙΚΩΝ ΕΝΤΑΞΕΩΝ ΚΑΙ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ (%)	ΕΝΤΑΞΕΙΣ ΕΡΓΩΝ ΜΕ ΔΗΜΑΡΧΟ-ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΡΧΗ ΙΔΙΑΣ ΚΟΜΜΑΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΤΑΞΗΣ	ΕΝΤΑΞΕΙΣ ΕΡΓΩΝ ΜΕ ΔΗΜΑΡΧΟ-ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΡΧΗ Η ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΗΣ ΚΟΜΜΑΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΤΑΞΗΣ
Ελευθερούπολης	1998-2002	N.Δ.	ΠΑΣΟΚ	189.794	4,23					3.154.021	1.337.544
	2002-2004			1.147.749	25,55						
	2004-2006	N.Δ.	N.Δ.	1.468.995	32,71						
	2006-2010			1.685.026	37,52						
			ΣΥΝΟΛΟ	4.491.565	100,00	11.401	7,86	8,03	0,17	0,70	0,30
Ελευθερών	1998-2002	N.Δ.	ΠΑΣΟΚ		0,00					6.614.389	4.716.209
	2002-2004			4.716.209	41,62						
	2004-2006	N.Δ.	N.Δ.	4.223.700	37,28					0,58	0,42
	2006-2010			2.390.689	21,10						
			ΣΥΝΟΛΟ	11.330.599	100,00	7.376	5,09	20,26	15,18		
Θάσου	1998-2002	N.Δ.	ΠΑΣΟΚ		0,00					4.091.186	272.829
	2002-2004	ΠΑΣΟΚ		3.914.661	89,70						
	2004-2006	N.Δ.	N.Δ.	272.829	6,25					0,94	0,06
	2006-2010			176.525	4,05						
			ΣΥΝΟΛΟ	4.364.015	100,00	13.765	9,49	7,81	-1,68		
Καβάλας	1998-2002	N.Δ.	ΠΑΣΟΚ	2.122.887	11,54					8.766.899	9.632.690
	2002-2004			5.610.886	30,49						
	2004-2006	ΠΑΣΟΚ	N.Δ.	8.766.899	47,65					5.844.015	3.210.576
	2006-2010			1.898.917	10,32					0,65	0,35
			ΣΥΝΟΛΟ	18.399.589	100,00	63.293	43,63	32,91	-10,73		
Κεραμωτής	1998-2002	N.Δ.	ΠΑΣΟΚ		0,00					420.187	945.089
	2002-2004			105.090	7,70						
	2004-2006	ΠΑΣΟΚ	N.Δ.	420.187	30,78					280.097	314.998
	2006-2010			839.999	61,53					0,47	0,53
			ΣΥΝΟΛΟ	1.365.276	100,00	6.039	4,16	2,44	-1,72		
Ορεινού	1998-2002	ΠΑΣΟΚ	ΠΑΣΟΚ	154.289	16,60					527.975	401.609
	2002-2004			373.686	40,20						
	2004-2006	N.Δ.	N.Δ.	310.073	33,36					0,57	0,43
	2006-2010			91.536	9,85						
			ΣΥΝΟΛΟ	929.583	100,00	1.769	1,22	1,66	0,44		
Ορφανού	1998-2002	N.Δ.	ΠΑΣΟΚ		0,00					98.884	648.267
	2002-2004	ΠΑΣΟΚ		98.884	13,23						
	2004-2006	ΠΑΣΟΚ	N.Δ.		0,00					65.916	216.067
	2006-2010			648.267	86,77					0,23	0,77
			ΣΥΝΟΛΟ	747.151	100,00	5.140	3,54	1,34	-2,21		
Παγγαίου	1998-2002	N.Δ.	ΠΑΣΟΚ		0,00					663.477	1.225.018
	2002-2004			1.225.018	64,87						
	2004-2006	N.Δ.	N.Δ.	121.381	6,43					0,35	0,65
	2006-2010			542.096	28,71						
			ΣΥΝΟΛΟ	1.888.495	100,00	4.764	3,28	3,38	0,09		
Περρέων	1998-2002	N.Δ.	ΠΑΣΟΚ		0,00					1.501.382	2.268.900
	2002-2004	ΠΑΣΟΚ		1.501.382	39,82						
	2004-2006	ΠΑΣΟΚ	N.Δ.	512.510	13,59					1.000.821	756.224
	2006-2010			1.756.390	46,59					0,57	0,43
			ΣΥΝΟΛΟ	3.770.282	100,00	5.002	3,45	6,74	3,29		

Φυλάτων	1998-2003	Ν.Δ.	ΠΑΣΟΚ	174.636	2,95								
	2002-2005	ΠΑΣΟΚ	ΠΑΣΟΚ	4.879.046	82,41							5.500.621	419.984
	2004-2007	ΠΑΣΟΚ	Ν.Δ.	245.348	4,14								
	2006-2011	Ν.Δ.	Ν.Δ.	621.575	10,50							0,93	0,07
			ΣΥΝΟΛΟ	5.920.605	100,00	10,827	7,46	10,59	3,12				
Χρυσούπολης	1998-2004	ΠΑΣΟΚ	ΠΑΣΟΚ	694.780	25,68							2.296.198	408.969
	2002-2006	ΠΑΣΟΚ	ΠΑΣΟΚ	638.889	23,62								
	2004-2008	ΠΑΣΟΚ	Ν.Δ.	408.969	15,12							765.323	272.619
	2006-2012	Ν.Δ.	Ν.Δ.	962.529	35,58							0,74	0,26
			ΣΥΝΟΛΟ	2.705.167	100,00	15,678	10,81	4,84	-5,97				
			ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	55.912.326		145,054	100,00	100,00				23.866.808	16.223.354

Πηγή: <http://www.ops.gr>, <http://dlib.statistics.gr>, <http://ekloges.ypes.gr>. Ιδία επεξεργασία.

### 5.2.5. Δήμοι Ν.Δράμας

Από την επεξεργασία των αριθμητικών δεδομένων του ΟΠΣ, για το Νομό Καβάλας, καταλήγουμε στον παρακάτω πίνακα 6:

Πίνακας 6. Νομός Δράμας

ΔΗΜΟΙ	ΔΗΜΑΡΧΟΣ	ΚΟΜΜΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΔΗΜΑΡΧΟΥ	ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	ΕΝΤΑΣΕΙΣ ΕΡΓΩΝ (Γ.ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΣ)	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΤΑΣΕΩΝ ΑΝΑ ΠΕΡΙΟΔΟ (%)	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΑΠΟΓΡΑΦΗ 2001	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΔΗΜΩΝ (%)	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΝΤΑΣΕΩΝ ΕΡΓΩΝ ΔΗΜΩΝ(%)	ΣΧΕΣΗ ΣΥΝΟΛΙΚΩΝ ΕΝΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ (%)	ΕΝΤΑΣΕΙΣ ΕΡΓΩΝ ΜΕ ΔΗΜΑΡΧΟ-ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΡΧΗ ΙΔΙΑΣ ΚΟΜΜΑΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΤΑΣΗΣ	ΕΝΤΑΣΕΙΣ ΕΡΓΩΝ ΜΕ ΔΗΜΑΡΧΟ-ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΡΧΗ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΗΣ ΚΟΜΜΑΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΤΑΣΗΣ
Δοξάτου	1998-2002	Ν.Δ.	ΠΑΣΟΚ	663.166	20,06						
	2002-2004	ΠΑΣΟΚ	ΠΑΣΟΚ	537.577	16,26					537.577	2.769.059
	2004-2006	ΠΑΣΟΚ	Ν.Δ.	638.992	19,32					358.349	922.927
	2006-2010	ΠΑΣΟΚ	Ν.Δ.	1.466.902	44,36					0,28	0,72
			ΣΥΝΟΛΟ	3.306.636	100,00	11.000	10,58	9,96	-0,62		
Δράμας	1998-2002	Ν.Δ.	ΠΑΣΟΚ	3.347.769	26,27						
	2002-2004	Ν.Δ.	ΠΑΣΟΚ	4.323.066	33,93					5.071.402	7.670.835
	2004-2006	Ν.Δ.	Ν.Δ.	4.611.669	36,19						
	2006-2010	Ν.Δ.	Ν.Δ.	459.733	3,61					0,40	0,60
			ΣΥΝΟΛΟ	12.742.237	100,00	55.632	53,51	38,38	-15,13		
Καλαμακίου	1998-2002	ΠΑΣΟΚ	ΠΑΣΟΚ	197.693	12,83						
	2002-2004	ΠΑΣΟΚ	ΠΑΣΟΚ	720.877	46,77					820.345	720.877
	2004-2006	ΠΑΣΟΚ	Ν.Δ.	473.001	30,69					273.421	480.537
	2006-2010	ΠΑΣΟΚ	Ν.Δ.	149.651	9,71					0,36	0,64
			ΣΥΝΟΛΟ	1.541.222	100,00	6.481	6,23	4,64	-1,59		
Κάτω Νευροκοπίου	1998-2002	Ν.Δ.	ΠΑΣΟΚ	1.179.757	22,06						
	2002-2004	Ν.Δ.	ΠΑΣΟΚ	1.645.578	30,77					2.522.870	2.825.335
	2004-2006	Ν.Δ.	Ν.Δ.	1.490.410	27,87						
	2006-2010	Ν.Δ.	Ν.Δ.	1.032.460	19,30					0,47	0,53
			ΣΥΝΟΛΟ	5.348.206	100,00	8.026	7,72	16,11	8,39		
Νυμφόρου	1998-2002	Ν.Δ.	ΠΑΣΟΚ	0,00	0,00						
	2002-2004	Ν.Δ.	ΠΑΣΟΚ	874.459	30,97					1.948.770	874.459
	2004-2006	Ν.Δ.	Ν.Δ.	0,00	0,00						
	2006-2010	Ν.Δ.	Ν.Δ.	1.948.770	69,03					0,69	0,31
			ΣΥΝΟΛΟ	2.823.229	100,00	4.279	4,12	8,50	4,39		
Παρανεστίου	1998-2002	ΠΑΣΟΚ	ΠΑΣΟΚ	623.294	43,89						
	2002-2004	ΠΑΣΟΚ	ΠΑΣΟΚ	796.760	209,23					623.294	796.760
	2004-2006	ΠΑΣΟΚ	Ν.Δ.	0,00	0,00						
	2006-2010	ΠΑΣΟΚ	Ν.Δ.	0,00	0,00					0,44	0,56
			ΣΥΝΟΛΟ	1.420.054	253,12	2.076	2,00	4,28	2,28		

Παρανεστό υ	1998-2002	ΠΑΣΟΚ	ΠΑΣΟΚ	0,00								
	2002-2004			623.294	43,89						623.294	796.760
	2004-2006		N.Δ.	796.760	209,23							
	2006-2010				0,00						0,44	0,56
			ΣΥΝΟΛΟ	1.420.054	253,12	2,076	2,00	4,28	2,28			
Προσαστά ς	1998-2002	N.Δ.	ΠΑΣΟΚ	380.811	12,59							
	2002-2004			718.091	23,73						1.926.985	1.098.902
	2004-2006		N.Δ.	1.725.061	57,01							
	2006-2010			201.924	6,67						0,64	0,36
			ΣΥΝΟΛΟ	3.025.888	100,00	11.215	10,79	9,11	-1,67			
Σιταγρών	1998-2002	N.Δ.	ΠΑΣΟΚ	0,00								
	2002-2004			461.105	15,39						2.534.269	461.105
	2004-2006		N.Δ.	559.572	18,68							
	2006-2010			1.974.698	65,92						0,85	0,15
			ΣΥΝΟΛΟ	2.995.374	100,00	5.266	5,06	9,02	3,96			
			ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	33.202.845		103.975	100,00	100,00		15.985.513	17.217.332	

Πηγή: <http://www.ops.gr>, <http://dlib.statistics.gr>, <http://ekloges.yypes.gr>. Ίδια επεξεργασία.

Στο Δήμο Δράμας οι εντάξεις έργων σε σχέση με τον πληθυσμό είναι κατά 15,13% λιγότερες, ενώ στους Δήμους Κ. Νευροκοπίου, Νικηφόρου και Σιταγρών είναι κατά 8,39%, 4,39% και 3,96 περισσότερες αντίστοιχα. Στους άλλους Δήμους υπάρχουν μικρές διαφορές μεταξύ του ποσοστού εντάξεων έργων και πληθυσμού.

Στον Δήμο του Ν. Δράμας οι εντάξεις έργων, ως απόλυτο ποσό, με Δήμαρχο - Γ. Γραμματέα Περιφέρειας ίδιας κομματικής παράταξης είναι σχεδόν ίσες των εντάξεων με Δήμαρχο - Γ. Γραμματέα Περιφέρειας διαφορετικής κομματικής παράταξης. Με την αναγωγή των χρονικών περιόδων δεν παρατηρείται κάποια μεγάλη διαφορά. Γενικότερα βλέπουμε ίση αντιμετώπιση στις εντάξεις των έργων.

Από την παραπάνω ανάλυση δεν προκύπτει κάποια κομματική εύνοια των εντάξεων των έργων στο Ν. Δράμας.

## 6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από την ανάλυση που κάναμε στις πρώην Νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις βλέπουμε ότι δεν προκύπτει με σαφήνεια κάποια κομματική εύνοια των εντάξεων των έργων πέραν της περίπτωσης των Νομών Ροδόπης που μπορούμε να πούμε ότι υπήρξε κομματική διάκριση λόγω του μεγάλου ποσοστού 80% και η εύνοια για τη Δράμα με 70% λόγω τύπου καταγωγής (του Γ. Γραμματέα Περιφέρειας την περίοδο 2000-2004, από τη Δράμα). Βλέπουμε τους τρεις Νομούς Ροδόπη, Ξάνθη και Δράμα να έχουν ανισομερείς χρονικά κατανομές στις εντάξεις των έργων, ενώ οι Νομοί Έβρου και Καβάλας που είναι και οι «αδικημένοι», αναλογικά με το πληθυσμιακό κριτήριο, έχουν φυσιολογικές κατανομές και ισότιμα ποσοστά εντάξεων με Νομάρχη- Γ. Γραμματέα Περιφέρειας ίδιας ή διαφορετικής

κομματικής παράταξης. Γενικότερα βλέπουμε τις εντάξεις έργων να είναι εμπροσθοβαρείς σε όλους τους Νομούς.

Από την ανάλυση που κάναμε στους Δήμους βλέπουμε ότι τα ποσοστά ένταξης έργων επί του συνολικού ποσού κατανέμονται περίπου ως εξής: Δήμοι Ν. Έβρου 28%, Ν. Ροδόπης 15%, Ν. Ξάνθης 14%, Ν. Καβάλας 27 % και Ν. Δράμας 16%. Δηλαδή βλέπουμε μια αντιστοιχία ισότιμη στην κατανομή των ποσών στους Νομούς της Περιφέρειας, ανάλογη με τον πληθυσμό του κάθε Νομού.

Από την περαιτέρω ανάλυση όμως, προκύπτει με σαφήνεια κομματική εύνοια των εντάξεων των έργων στους μεγαλύτερους Δήμους του Νομού Έβρου , δηλαδή της Αλεξανδρούπολης, της Ορεστιάδας και του Διδυμοτείχου και γενικότερα στο σύνολο του Νομού. Την ίδια κομματική εύνοια των εντάξεων των έργων βλέπουμε στο μεγαλύτερο Δήμο του Νομού Ροδόπης, της Κομοτηνής, στο μεγαλύτερο Δήμο του Νομού Καβάλας, της Καβάλας καθώς επίσης και στο σύνολο των εντάξεων των δυο Νομών. Έχουμε δηλαδή το μεγαλύτερο κομμάτι δηλαδή περίπου 70% του συνόλου των εντάξεων που αντιπροσωπεύουν οι τρεις αυτοί Νομοί, σαν ποσοστό των κομματικά ευνοημένων Δήμων.

Μια εξήγηση που μπορεί να δοθεί για την κομματική εύνοια των εντάξεων σε κάποιες πρώην Νομαρχίες και Δήμους, είναι ότι λόγω καλύτερων σχέσεων (ίδια κομματική στέγη), γνώριζαν εκ των προτέρων την έκδοση μιας πρόσκλησης και ήταν καλύτερα προετοιμασμένοι σε μελέτες (ωριμότητα έργων). Επίσης πρέπει να πούμε ότι η επιρροή του Γ. Γραμματέα της Περιφέρειας στους υπαλλήλους της Διαχειριστικής Αρχής, που ήταν υπεύθυνοι για την αξιολόγηση των έργων προς ένταξη, ήταν μεγάλη, αφού από αυτόν εξαρτιόταν η απόσπαση και η παραμονή τους στην Υπηρεσία που τους εξασφάλιζε ένα αρκετά μεγάλο επίδομα.

Ο μεγάλος αριθμός και η υποστελέχωση των τελικών δικαιούχων (Νομαρχιών και κυρίως μικρών Δήμων), αποτέλεσε ανασταλτικό παράγοντα, αφού δημιούργησε εμπλοκές, καθυστερήσεις και φόρτο στη διαχείριση των έργων άρα και καθυστερήσεις στην ένταξη έργων και στην απορρόφηση. Υπήρχε μεγάλο κενό μεταξύ υποχρεώσεων από κανονισμούς και διαδικασιών διαχείρισης των προγραμμάτων καθώς και ενημέρωσης- ετοιμότητας των τελικών δικαιούχων να ανταποκριθούν σε όλα αυτά. Το σύστημα διαχείρισης του Γ' ΚΠΣ ανταπεξήλθε, αλλά ήταν απλώς σύστημα διαχείρισης, δεν ήταν monitoring, δεν ήταν management system ήταν administration system ήταν δηλαδή σύστημα στήριξης διοικητικό - γραφειοκρατικό, άρα management δεν υπήρξε, ούτε υπάρχει και σήμερα. Ωστόσο ανταπεξήλθε στις ανάγκες που υπήρχαν, άλλωστε αυτό αποδεικνύει και το ότι σήμερα στην Πέμπτη Προγραμματική Περίοδο επανήλθαμε σε κάποια μορφή συστήματος διαχείρισης του Γ' ΚΠΣ, άρα ήταν μάλλον το πιο κοντινό στην πραγματικότητα και στις δυνατότητες της ελληνικής δημόσιας διοίκησης.

## **Βιβλιογραφία**

### **Ελληνόγλωσση**

- Αυδίκος, Βασίλης (2013) «Υποδομές στην Ελλάδα: Μια αποτίμηση των ενισχύσεων των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης 1989 – 2006», *Αειχώρος* 18, σελ.66-93.
- Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕ – ΑΔΔΥ (2009), Τετράδια του ΙΝΕ, «Αποτελέσματα του Γ' ΚΠΣ» Τεύχος 30 , Ιανουάριος 2009.
- Οικονόμου, Δημήτρης (2004) «Η περιφερειακή Διάσταση του Γ' Κοινοτικού πλαισίου Στήριξης : Πρώτες εκτιμήσεις». *Αειχώρος* 3 (1), σελ. 32-55.
- Παντουβάκης, Ματθαίος, (2007), «*Η Περιφέρεια στο Γ' ΚΠΣ, Προοπτικές του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς ΕΣΠΑ, Η περίπτωση της Πελοποννήσου*», Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης, Τελική Εργασία, Αθήνα, Εθνική Σχολή Τοπικής Αυτοδιοίκησης,.
- Παπαδασκαλόπουλος, Αθανάσιος, (2008), «*Πρότυπα και πολιτικές Περιφερειακής Ανάπτυξης*», Αθήνα, εκδ. Διόνικος.
- Παπαδούλης, Απόστολος, (2007), «Πρόταση σειράς θέσεων: Για την Περιφερειακή Απάπτυξη», Πρόεδρος της Εκτελεστικής Επιτροπής του Συνδέσμου Βιομηχανιών Θεσσαλίας και Κεντρικής Ελλάδος.
- Παπακωνσταντινίδης, Α. Λεωνίδας, (2005), «*Στρατηγική Οικονομικής & Περιφερειακής Ανάπτυξης*», Αθήνα, εκδ. Τυθωθήτω - Γιώργος Δαρδάνος.
- Πολύζος, Σεραφεΐμ, (2011), «*Περιφερειακή Ανάλυση*», Αθήνα, εκδ. Κριτική.
- Ψυχάρης, Γιάννης (2004) «Περιφερειακή πολιτική και περιφερειακά προγράμματα των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης της Ελλάδας: Αποτίμηση και προοπτικές». *Αειχώρος*, 3 (1),σελ. 56-79.

### **Ξενόγλωσση**

- Ex Post Evaluation of Cohesion Policy Programs 2000-2006 financed by the European Regional Development Fund in Objective 1 and 2 regions (2010), Work package 1: Coordination, analysis and synthesis, Task 4: Development and achievements in Member States (GREECE), APPLICA, ISMERI EUROPA & The Vienna Institute for International Economic Studies.
- McCann, Philip (2002), «*Αστική και Περιφερειακή Οικονομική*», Αθήνα, εκδ. Κριτική.

### **Ιστοσελίδες**

<http://www.ops.gr/Ergorama/>

<http://ekloges.ypes.gr/>

[http://dlib.statistics.gr/Book/GRESYE\\_02\\_0101\\_00098%20.pdf](http://dlib.statistics.gr/Book/GRESYE_02_0101_00098%20.pdf).

*Διονύσιος Χιόνης  
Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Οικονομικών Επιστημών,  
Πανεπιστημιούπολη, 69100 Κομοτηνή  
e- mail: dchionis (AT) ierd.duth.gr*

*Τρύφων Εξάρχου  
Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Οικονομικών Επιστημών  
Προϊστάμενος Δ/σης Οικονομικού Περιφέρειας Αν. Μακεδονίας και Θράκης.  
Μπελογιάννη 5, 69100 Κομοτηνή  
e- mail: texarchou(AT)pamth.gov.gr*

## ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗΣ  
ΣΚΑΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΝΤΕΛΗΣ  
ΓΟΣΠΟΔΙΝΗ ΑΣΠΑ  
ΔΕΦΝΕΡ ΑΛΕΞΗΣ  
ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΥ ΟΛΓΑ  
ΨΥΧΑΡΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ  
ΚΑΛΛΙΩΡΑΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ

## ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Αραβαντινός Αθανάσιος	- Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)
Ανδρικόπουλος Ανδρέας	- Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Βασενχόβεν Λουδοβίκος	- Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)
Γιαννακούρου Τζίνα	- Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Γιαννιάς Δημήτρης	- Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Δελλαδέτσιμας Παύλος	- Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
Ιωαννίδης Γιάννης	- Tufts University, USA
Καλογήρου Νίκος	- Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)
Καρύδης Δημήτρης	- Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)
Κοσμόπουλος Πάνος	- Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης (ΔΠΘ)
Κουκλέλη Ελένη	- University of California, USA
Λαμπριανίδης Λόης	- Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
Λουκάκης Παύλος	- Πάντειο Πανεπιστήμιο
Λουρή Ελένη	- Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Μαλούτας Θωμάς	- Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
Μαντουβάλου Μαρία	- Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)
Μελαχροινός Κώστας	- Queen Mary, University of London
Μοδινός Μιχάλης	- Διεπιστημονικό Ινστιτούτο Περιβαλλοντικών Ερευνών (ΔΙΠΕ)
Μπριασούλη Ελένη	- Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Παπαθεοδώρου Ανδρέας	- Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Πρεβελάκης Γεώργιος-Στυλ.	- Université de Paris I, France
Φωτόπουλος Γιώργος	- Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Χαστάογλου Βίλμα	- Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)



# αιχώρος

ΤΕΥΧΟΣ 26 ΕΤΟΣ 2016  
ISSUE YEAR

- Ασπρογέρακας, Ε.** 4  
Προσεγγίσεις ολοκληρωμένων αστικών παρεμβάσεων στην Ελλάδα:  
Εργαλεία και στοιχεία διακυβέρνησης.
- Παπαγεωργίου, Μ.** 37  
Θεωρίες, αρχές και πρότυπα χωρικού σχεδιασμού της τουριστικής δραστηριότητας:  
Η ελληνική εμπειρία και πρακτική
- Ουρεΐλιδου, Ε.** 67  
Προγραμματισμός πολιτιστικής και κοινωνικής ενεργοποίησης των αστικών ελεύθερων χώρων:  
Η περίπτωση του Δυτικού Τείχους Θεσσαλονίκης.
- Ανέστης Γουργιώτης, Α., Τσιλιμίγκας, Γ.** 103  
Μια νέα προσέγγιση για το χωροταξικό σχεδιασμό στην Ελλάδα.
- Παναγιωτίδου Μ., Κοντοπούλου Ε., Βαλεριάνου, Κ.** 123  
Προσεγγίζοντας τις πολιτικές για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας
- Χιόνης Δ., Εξάρχου, Τ.** 150  
Η κομματική ένταξη των έργων στο ΠΕΠ Αν. Μακεδονίας και Θράκης,  
κατά την περίοδο του Γ΄ ΚΠΣ, ως Μελέτη Περίπτωσης.
- Δρακάκη, Ε.** 177  
Η χωρική ρύθμιση της οικονομικής και περιφερειακής ανάπτυξης στην Ελλάδα από το  
Μάαστριχτ» ως την κρίση: Μία κριτική επισκόπηση της ελληνικής πολιτικής χωροταξίας.
- ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**
- Χαϊνταρλής Μ.** 201  
Η Διοίκηση του Περιβάλλοντος και η εξέλιξη της μέσα στο χρόνο.